

**Og Gomba'is nog Guksugan pa'ali
dia ni Isukristu nog sinulat ni
Jan
Og Piuna Talu' pa'ali sog
Gomba'is nog Guksugan nog
Sinulat ni Jan**

Og libru koni nog sinulat ni Jan, og mokposun nog si Isus, iningolanan ion nog Talu' nog Mikpongon nog da' kopus non nog miktimaluy gotow mangka ion duma mogonog dini nita. Sa'an sinulat ni Jan og guksugan koni, bagun ain og mogbasta dun, tumud ilan nog si Isus og pinasad kitu' nog Polonabang. Ion og Bata' nog Mikpongon, bu bianan sog tud nilan dianon kobogayan ilan nog kotubu' nog da' kopus non.

Tidu ni Jan tolu'on nog si Isus og Talu' nog Mikpongon, piguksugan non og gininisan nog piginang ni Isus nog kosobu'sobu' boya'an mitantu nog si Isus doda' og pinasad kitu' nog Polonabang sog gotowanan, bu ion og Bata' nog Mikpongon. Tubus nitu', piguksugan non dosop bog olo doda' og pilanta' dia sog gininang non kitu' nog kosobu'sobu'. Bu tinalu' dosop dini nog ngon gotowanan nog tinumud dianon, bu ngon dosop og duma sinumusi bu ompok ilan tumud dianon. Sog kopituluanan 13-17, mikuksug pa'ali sog glolaman ni Isus dia sog sulanggu'anan non, bu og pondolo'isogan non dianilan sog gobi kitu'

nog kukpa' dianon. Sog gimpusan, sinulat ni Jan pa'ali sog koukuman dia ni Isus, og kopatoy non, og kopotubu' dianon tidu sog patoy, bu og kopokpotongow non dia sog sulanggu'anan non tidu ion motubu' puli'.

Migustal si Jan nog og kotubu' nog da' kopus non, og bogoy da nog Mikpongon bianan dia ni Isukristu nog ion og Dalan, og Motud, bu og Kotubu'. Ain tumolima' dia ni Isus, kobogayan ilan nog kotubu' nog da' kopus non.

1. Og bokna nog gustalan non, 1:1-18.
2. Si Jan nog Polomunyag bu og mikuna nog sulanggu'anan ni Isus, 1:19-51.
3. Og piginang ni Isus dia sog kodokolan nog gotowanan, 2:1-12:50.
4. Og gimpusan nog tang non ditu' sog Jerusalem bu sog glumibut nog gimbolayan koyon dion, 13:1-19:42.
5. Og kopotubu' dia ni Isus tidu sog patoy bu og kopokpotongow non sog gotowanan, 20:1-31.
6. Og gimpusan nog gustalan non, og kopokpotongow ni Isus sog sulanggu'anan non ditu' sog Galili, 21:1-25.

Og Talu' miktimaluy gotow

¹ Sog tolipunan nog dunya, donsama' na og Talu'*. Og Talu' koni, ilan nog Mikpongon. Bu ion non nion og Mikpongon. ² Tidu pa sog tolipunan, og Talu' koyon miksolabuk ilan na nog Mikpongon.

* **1:1** 1:1 Og pogolongon koyon nog Talu', ion non ion si Isukristu.

³ Og glam nog piongon miongon bianan dianon bu da'idun og miongon nog kona' bianan dianon. ⁴ Dia non poktidu og kotubu' bu og kotubu' koyon og mokpodolag dia sog gotowanan. ⁵ Og Dolag koyon nog sinumilow dia sog modolom, ondi' nododa' dagon sog modolom.

⁶ Ongon gotow nog pipangoy nog Mikpongon, ngalan non si Jan. ⁷ Sa'an ion pipangoy nog Mikpongon po' ustalon non dia sog gotowanan pa'ali sog Dolag koyon bagun da, bianan sog gustalan non, tumud na bosia og glam nog gotowanan dun. ⁸ Si Jan, kona' non og pogolongon kitu' nog og Dolag. Suga'id non, ion sagya da minangoy mogustal pa'ali sog Dolag koyon. ⁹ Og tantu nog Dolag, ion non ion og minangoy dini sog dunya, og mokpodolag dia sog pomikilan nog glam nog gotowanan.

¹⁰ Dadi, og Talu' koyon migonong dini. Bu minsan si'oy og dunya miongon bianan dianon, og gotowanan dini sog dunya, onda' nilan ion kilolaoy. ¹¹ Minangoy si'oy ion sog dili bonua non, da' ion tobukoy nog salu bansa non. ¹² Tibua, glam nog ain tinumabuk dianon bu tinumud dia sog ngalan non, binogayan non ilan nog kopatut bagun ilan mimung nog gombata' nog Mikpongon. ¹³ Og kopogbata' dianilan ondi' mama' nog kopogbata' nog pogduoy, otawaka sagya glegan nog gotow, suga'id non, bianan sog baya' nog Mikpongon.

¹⁴ Og Talu' kitu' miktimaluy gotow bu minampu' mogonong dianita solianlian. Molitulungoy bu dia non og motud. Bu mitongow nami

dosop og silow nog kotas nog baya' non nog mitabuk non nog tidu sog Gama' non, ion og Bata' nog Mikpongon nog Boktung.

¹⁵ Si Jan og migustal dia sog gotowanan pa'ali dianon. Pisikad non og talu' non nog, "Ion non ini og pigolong u kitu' nog tumondug dianakon nog labi pa kotas dianakon. Po' ion donsama' na sog onda' u pa bota'oy."

¹⁶ Ondi' moglokobus og tulung non bu bianan ditu' miksawadsawad tanan og popia non dianita. ¹⁷ Kobon nitu', bianan dia ni Muses, mitabuk ta og botad nog Mikpongon. Tibua numun koni, og tulung nog Mikpongon bu og motud nog pomali, motabuk ta bianan dia ni Isukristu. ¹⁸ Da'idun pa sibon og mikotongow nog Mikpongon lual da og Bata' non nog Boktung nog miksolabuk ilan nog Gama' sog glangit. Ion og mikposun sog gotowanan pa'ali dianon.

Og pomali ni Jan nog Polomunyang

Matiu 3:1-12, Mark 1:2-8, Luk 3:1-18

¹⁹ Ongon gondow non og kobogolalan nog bansa Hudyu sog Jerusalem, dinondag nilan og boliananan bu duma pangkatanan ni Apu' Lebi mangoy moksak ditu' ni Jan bog sima doda' ion.

²⁰ Da' pogalangalang tumabal si Jan bu pilogdong non tumalu' nog, "Kona' u og Kristu."†

²¹ Dadi, miksak ilan nosop nog, "Bila kona' a og Kristu, si Iladya a ta'?"

Tibua, tinabal non ilan nog, "Kona' u dosop."

† **1:20** 1:20 Og Kristu koni og Ginirik. Og ma'ana non og Pipangoy nog Mikpongon Mogdatu' dini sog dunya.

“Dadi, bila ma' nitu', ika ta' buan og pog-dodomaan nami kitu' nog polomolatas nog talu' nog Mikpongon?”

Tinabal non ilan nog, “Kona' u dosop.”

²² Dadi, sog gimpusan miktalu' ilan, “Sima a ma buan? Posun mu dianami bagun nami dosop omposun ditu' sog dinumondag kitu' dianami mangoy dini. Olo buan motalu' mu pa'ali dianika?”

²³ Dadi, dangan tinumabal si Jan, ginamit non og tinalu' nog polomolatas kitu' nog si Isaya nog sinulat sog Kitab nog,

“Akon og moktawag ditu' sog bonua kitu' nog mologon pogonongan nog, ‘Pologdong niu og bianan nog Pogbaya' nog posungu' matong.’”[‡]

²⁴ Ongon sop dumaanan nilan nog parasiua-nan nog pipangoy moksak dianon. ²⁵ Long nilan dun, “Bila kona' a og Kristu, bu kona' a dosop ni Iladya, otawaka og polomolatas nog talu' nog Mikpongon kitu', iduma buan momunyang a ma?”

²⁶ Dadi, tinumabal si Jan nog, “Akon, momunyang u nog gotow bianan sog tubig. Tibua, ongon sala kotow dion niu nog da' niu pa kilolaoy.

²⁷ Ion non ion og tumondug kitu' dianakon nog minsan og gikot nog pongyapak non, di' u tanan patut mubad dun.”

²⁸ Og glam nini ditu' miinang sog koliwagan bonua nog Betani, ditu' sog dipag nog tubig nog Jurdan, dia sog pimunyagan ni Jan nog gotowanan.

[‡] **1:23** 1:23 Isaya 40:3. Somo' ita da, simpanon nilan pikilan nilan tumabuk dianon.

Og Nati nog Bilibili tidu sog Mikpongon

²⁹ Dangan migboloma' ion, mitongow ni Jan si Isus posungu' dianon. Dadi, miktalu' ion nog, "Kitu' da og pinonggi' kitu' sog Nati nog Bilibili nog binogoy nog Mikpongon nog pomolason sog dusaanan nog glam nog gotow sog dunya. ³⁰ Ion non na ini og pigolong u kitu' nog tumondug dianakon nog motas pa dianakon. Po' donsama' na ion sog da' u pa bota'oy. ³¹ Sog tigana', da' u ion kosunoy. Tibua, sa'an mimunyang u bianan sog tubig po' bagun pa ion kosunan nog bansa Israel."

³² Ma' nini og gustalan ni Jan dun, "Mitongow u og Bolakat nog Mikpongon nog tidu sog glangit mama' nog kolopati tinumona' dianon bu da' na pokulog dianon. ³³ Onda' u ion kosunoy taman da da' u kotongow og gindanan kitu' nog tinalu' nog dinumondag kitu' dianakon momunyang bianan sog tubig nog, og gotow koyon nog momunyang bianan sog Bolakat nog Mikpongon, motongow mu tumona' dianon og Bolakat nog Mikpongon nog di' na mokulog dianon. ³⁴ Dadi, mitongow u na bu kitoksi'an ku na nog ion non ini og Bata' nog Mikpongon."

Og tigana' nog sulanggu'anan ni Isus

³⁵ Dangan migboloma' ion, si Jan bu og dua' kotow sulanggu' non, ditu' ilan nosop. ³⁶ Dangan mitongow non mian si Isus, miktalu' si Jan nog, "Kitu' da! Og Nati nog Bilibili kitu' nog miktidu sog Mikpongon."

³⁷ Dadi, dangan midongog nog dua' kotow sulanggu'anan non koyon, migunut ilan dia ni

Isus. ³⁸ Dangan linumingoy si Isus, mitongow non og dua' kotow koyon. Miksak ion nog, “Olo pokponontongon niu koyon?”

Tinabal nilan si Isus nog, “Rabi, ain ka migonong?” (Og ma'ana nog Rabi koni, Polopanad.)

³⁹ Tinabal ilan ni Isus nog, “Alung, pogunut amu dianakon bagun niu motongow.” Dadi, migunut ilan dianon bu mitongow nilan og pigonongan non koyon. Og kodatong nilan ditu' miliu na ginonga' monog gondow. Dadi, ditu' ilan na non minatuk solianlian.

⁴⁰ Og sala kotow sog dua' kotow kitu' nog mikodongog nog talu' ni Jan bu pogunut dia ni Isus, ion non si Andriu, og gilug ni Simun Piter.

⁴¹ Sododu'un pinongow non og gilug non nog si Simun mangka non tolu'oy nog, “Mitongow nami na og Mesayas!” (Somo' ita da, og Kristu.)

⁴² Dadi, inoit non si Simun mangoy ditu' ni Isus. Dangan minatong ilan ditu' ni Isus, tinontong non si Piter mangka poktalunog, “Ika Simun, og bata' ni Jan, ingolanan ku ika nog Sipas.” (Og Sipas koni sog Inaramaik, ion non da og Piter.)[§]

Inonggat ni Isus si Pilip bu si Nataniel

⁴³ Dangan migboloma' ion, ininang na ni Isus og pikilan non kitu' nog mangoy ion sog probinsia nog Galili. Dangan minatong ditu', mitongow non si Pilip. Dadi, tinolu'an non nog, “Alung, pogunut a dianakon.”

§ 1:42 1:42 Og Piter koni og Ginirik. Og ma'ana non, og batu.

⁴⁴ Si Pilip og gotow Betsaida og salu bonua ni lo' Andriu bu si Piter. ⁴⁵ Dadi, pinontong ni Pilip si Nataniel. Dangan mitongow non, pigobitan non dianon nog, "Mitongow nami og gotow kitu' nog sinulat ni Apu' Muses dia sog Botad og pa'ali dianon. Bu sinulat dosop nog polomolatasanan kitu' nog talu' nog Mikpongon. Og ngalan non si Isus, og bata' ni Jusep nog gotow Nasaret."

⁴⁶ Dadi, miktalu' si Nataniel, "E! Nasaret? Ongon ta' og molongas nog moktidu sog Nasaret?"

Dadi, ma' long ni Pilip dun, "Alung polo'ma, ongoyon ta tontongoy."

⁴⁷ Dangan mitongow ni Isus si Nataniel posungu' ditu' non, miktalu' ion nog, "Koni og tantu pangkat nog bansa Israel nog di' kotongowan nog di' motud."

⁴⁸ Dadi, miksak si Nataniel. "Olo lo' ma kisunoy mu dianakon?"

Tinabal ion ni Isus nog, "Mitongow u ika sog silung nog kayu kitu' nog igera sog da' a pa onggatoy ni Pilip dun."

⁴⁹ Dadi, miktalu' si Nataniel, "Rabi, motud doda' nog ika og Bata' nog Mikpongon bu og Datu' nog bansa Israel!"

⁵⁰ Miktalu' si Isus nog, "Tinumud a ta' sabap sog talu' u nog mitongow u ika sog tondong nog kayu kitu'? Tolu'on ku dianika, mokotongow a pa nog labi pa dion nog kosobu'sobu'. ⁵¹ Tolu'on ku dianiu, nog motongow niu og glangit ombuka' bu og moloikatanan nog Mikpongon mongmonog monek ilan dianakon, og Binata' sog Kilawan."

2

Og kaing ditu' sog Kana

¹ Tolu ondow golot non, ongon og kaing ditu' sog koliwagan bonua nog Kana, og sakup nog Galili. Og gina' ni Isus tinumua' sog kaing koyon.

² Si Isus bu sulanggu'anan non, pinosunan ilan dosop nog kaing koyon. ³ Dangan kinobus ilan nog ginumon, og gina' ni Isus miktalu' dianon nog, "Kinobus ilan nog galak."

⁴ Tinabal ion ni Isus nog, "Potiang mu pa akon bog olo ginangon ku po' da' pa datong og tang u."

⁵ Dadi, og gina' non miktalu' dia sog sosoligananan nog miglokologya'an koyon nog, "Ain tolu'on non dianiu inang niu."

⁶ Ongon gonom buk mokoluksang nog sibulan dia sog molani nilan koyon nog gomiton nog gotowanan dion bila moginang ilan nog pogbotadon nog gotow Hudyu kitu' nog mongugas. Og sibulananan koyon kugatan mogliu sog pat otawaka gonom lata og solabuk dun. ⁷ Dinondag ni Isus og sosoligananan koyon nog pomonu'on nilan nog tubig og glam non. Dadi, pimonu' nilan nog tubig dia sog goktob nog baba' nog sibulananan koyon. ⁸ Tubus nitu', miktalu' si Isus nog, "Saguk amu dun bu oit niu sog gotow nog migokbit nog kologya'an koni."

Dadi, migoit ilan nog tubig koyon ⁹ mangka nilan bogoyoy dia sog migokbit nog kologya'an koyon. Dangan kiinaman non og tubig koyon nog miktimaluy galak, onda' non kosunoy bog ain miktidu og galak koyon. Tibua, kisunan

da nog ain sinumaguk kitu' dun. Dadi, dangan ininaman non og galak koyon, sinabi non moglandan og glaki kitu' nog kinaing ¹⁰ mangka non tolu'oy nog, "Kona' ta' nog bila ongon og kologya'an mama' nini, unanan ta dumulang dia sog gotowanan og galak kitu' nog omba'is, bu bila mokinum na glam nilan nog mahatul, mangka pa dulangoy nog galak kitu' nog di' tantu omba'is? Tibua ika, pibinaya' mu ma dumulang og omba'is koni tokodoy nog galak."

¹¹ Koyon og tigana' gingyata' nog ininang ni Isus. Ditu' non ininang sog Kana, og sakup nog Galili. Bianan sog gininang non kitu', pitongow non na og kotas nog baya' non nog boya'an tinumud og sulanggu'anan non dianon. ¹² Tubus nitu', dinumiksun si Isus bu gina' non, ilan nog pigilugananan non asta og sulanggu'anan non, ditu' sog Kapernaum. Bu minguli'an ilan ditu' podali'.

Si Isus minangoy sog Baloy nog Poktomuyan-dia sog Mikpongon

Matu 21:12-13, Mark 11:15-17, Luk 19:45-46

¹³ Dangan dali' na datong og kologya'an kitu' nog gotow Hudyu nog ngalan non Linius, tinumukad si Isus sog Jerusalem. ¹⁴ Dangan minangoy ion dia sog glomalomaan nog Baloy nog Poktomuyan koyon dia sog Mikpongon, dinotongan non dion og gotowanan nog mikpogdagangdagang nog sapi'anan, og bilibilianan, bu og kolopatianan, asta og polomolosanan nog sin nog mikpongingkud ilan sog glomisahananan nilan.

¹⁵ Dadi, minalap si Isus nog tali. Inimung non

nog bobadas mangka non pomugowoy og glam nog sapi'anan bu bilibilianan, bu pimolituka' og glomisahananan nog boya'an mikpogwalak og sinanan nilan, ¹⁶ mangka non tolu'oy og gotowanan kitu' nog mikpogdagang nog kolopati nog, "Awa' niu dini og dogangananan niu koyon bu na' niu imungon nog tobu'an og Baloy nog Gama' u!" ¹⁷ Mipondom nog sulunggu'anan non koyon og sinulat kobon nitu' nog, "Landu' kopogastol u mogipat nog baloy mu asta mogla'at u dun."*

¹⁸ Dadi, og kounutananan nog bansa Hudyu koyon, linompang nilan mongambat nog gingy-ata'. Ma' long nilan dun, "Olo og ginggyata' nog ompotongow mu dianami nog togo baya' a doda' moginang nog mama' nini koni?"

¹⁹ Sokali' tinumabal si Isus nog, "Goba' niu og Baloy nog Poktomuyan koni dia sog Mikpongon po' sog solod nog tolu ondow pindogon ku mokpuli'."

²⁰ Tinabal nilan si Isus, "Pat pulu' bu nom ton pogimungon og Baloy nog Poktomuyan koni mangka si'oy kodoksu', saka, moktalun' a nog pindogon mu ini mokpuli' sog solod nog tolu ondow?" ²¹ Tibua, og pigolong ni Isus koyon nog Baloy nog Poktomuyan dia sog Mikpongon, ion non og dili glawas non. ²² Dadi, dangan mitubu' si Isus tidu matoy, mipondom nog sulunggu'anan non og talu' non kitu'. Sabap ditu', tinumud ilan sog sinulat kobon nitu' dia sog Kitab pa'ali dianon bu tinumud ilan dosop nog tinalu' non.

* **2:17** 2:17 Salmu 69:9

²³ Dadi, kobon non pa ditu' sog Jerusalem sog tang nog ginang nilan kitu' nog iningolanan Lin-iusan, modakol gotow og tinumud dianon sabap sog gingyata'anan nog ininang non. ²⁴ Tibua, si Isus da' salig non dianilan po' kisunan non na og polomotadon nog glam nog gotow. ²⁵ Di' si'oy tolu'on dianon nog gotow, donsama' non na kisunan bog olo og dia sog pomikilan nog gotowan.

3

Migabitabit si Nikudimus ilan ni Isus

¹ Ongon og sala kotow parasiu og sakup nog kobogolalan nog bansa Hudyu, ngalan non si Nikudimus. ² Ongon gobi, minangoy ion ditu' ni Isus mangka ion poktal' nog, "Rabi,* kisunan nami nog ika og polopanad nog dinondag nog Mikpongon mangoy dini, po' da'idun gotow og mokopoginang nog gingyata'anan mama' nog pinginang mu somo' da' ion dumaoy nog Mikpongon."

³ Dadi, tinumabal si Isus nog, "Tolu'on ku dianika, taman da og gotow ondi' bota'on mokpuli', ondi' non nododa' motongow og pig-dotu'an nog Mikpongon."

⁴ Dadi, miksak si Nikudimus nog, "Olo og mogandun kobata' mokpuli' dia sog gotow nog saka mogulang na? Mokosolod pota' buan ion puli' sog tian nog gina' non?"

* **3:2** 3:2 Og Rabi koni, og ma'ana non, og polopanad kitu' nog modalom og sabut non nog sinulat dia sog Kitab.

⁵ Tinabal ion ni Isus nog, “Tolu'on ku dianika, nog da'idun gotow og mokampu' sog pigdotu'an nog Mikpongon bog da' da ion bota'oy bianan sog tubig bu Bolakat nog Mikpongon. ⁶ Ain og binata' nog gotow, og gotow da. Bu ain og binata' bianan sog Bolakat nog Mikpongon, ion mimung nog bata' nog Mikpongon. ⁷ Dadi, na' a mosobu' bila tolu'on ku nog sumboy bota'on amu mokpuli'. ⁸ Po' ibalat da sog galu', og galu' koyon moyup sog ain glegan non. Modongog mu tibua og dogus non nog di' mu sunan bog ain miktidu bu ain posungu'. Ma' nitu' dosop og gotow bila bota'on bianan sog Bolakat nog Mikpongon. Ondi' non kosunan bog olo og ginandun dianon.”

⁹ Dadi, miksak nosop si Nikudimus nog, “Olo ma og gondunon dun?”

¹⁰ Tinumabal si Isus nog, “Di' mu tanan kosunan saka motas a bosia nog polopanad sog bansa Israel? ¹¹ Tolu'on ku dianika, miguksug ami nog ain kisunan nami bu tinumaksi' ami nog ain mitongow nami. Tibua, minsan si'oy ma' nitu', di' amu pa tumud nog gustalan nami. ¹² Olo ma mogandun kotud niu bila ustalan ku amu pa'ali sog kinodiwata nog minsan og gustalan ku dianiu nog pa'ali sog kinilawan, ondi' niu tanan tudon? ¹³ Da'idun mikangoy ditu' sog glangit, lual da og sala kotow nog miktidu sog glangit. Ion og Binata' sog Kilawan.

¹⁴ “Kobon nitu', ditu' sog bonua nog mologon pogonongan, si Muses, tinumunag nog galang, binantuk non ma' nog mamak mangka non tundokoy sog ditas bagun da, ain tinoktuk nog

mamak, bila tumontong ilan dia sog tinundok kitu', kuli'an ilan dun. Domikian dosop ma' nitu', og Binata' sog Kilawan, sumboy dosop tundokon sog kudas mangka patoy ¹⁵ bagun da, ain og tumud dianon mokalap nog kotubu' nog da' kopus non. ¹⁶ Po' sabap sog landu' kosolag og glolaman nog Mikpongon sog glam nog gotow sog dunya, binogoy non og Bata' non nog Boktung matoy bagun ain og tumud dianon, ondi' ion mokangoy sog kopatoy nog da' kopus non, suga'id non, mokalap ion nog kotubu' nog da' kopus non. ¹⁷ Po' og Mikpongon, da' non dondagoy og Bata' non mangoy momolihala' dini sog dunya. Suga'id non, inangoy non ilan gowonoy tidu sog dusaanan nilan. ¹⁸ Dadi, og gotowanan nog ain tumud dia sog Bata' non, ondi' ilan polihola'on. Tibua, og gotowanan nog ondi' tumud dianon, pinolihala' ilan na po' onda' ilan tud dia sog Bata' nog Mikpongon nog Boktung. ¹⁹ Mama' nini og kopomolihala' nog Mikpongon. Og Bata' non minangoy sog dunya po' mogbogoy nog dolag dia sog pikilan nog gotowanan. Tibua, ompok og gotowanan dun. Og kolegan nilan og dolom po' mokolaton og kohinangan nilan. ²⁰ Po' og gotowanan kitu' nog moginang nog molaton, mangit dia sog dolag bu ompok mokpolani dun bagun ondi' ompolanta' og kohinangan nilan nog molaton. ²¹ Tibua, ain og gotow nog pinulu'an nog motud, mangoy na doda' ion dia sog kodolagan bagun motongow nog og kohinangan non koyon, miunut non og glegan nog Mikpongon.”

Og gustalan ni Jan pa'ali dia ni Isus

²² Tubus nitu', si Isus bu og sulanggu'anan non koyon minangoy ilan sog kobukidan nog Judia. Bu ditu' ilan pa migonongonong. Bu pimunyagan non pa og gotowanan ditu'. ²³ Bu si Jan si'oy mimunyag dosop ditu' sog bonua nog Aion, sog molani nog koliwagan bonua nog Salem po' modalom og tubig ditu'. Bu modakol og mikpogangoy nog gotowanan dion mokpogbunyag dia ni Jan. ²⁴ (Og tang koni da' pa kolobusuoy si Jan dun.)

²⁵ Bu duma sulanggu'anan ni Jan, mikpok-susisusi ilan nog sala kotow Hudyu pa'ali dia sog botad nog bansa Hudyu nog ginang nilan nog gugas. ²⁶ Dadi, minangoy ilan ditu' ni Jan mangka ilan pogabit nog, "Rabi, kolobotan mu ta' og gotow kitu' nog duma mu nog pigolong mu dianami ditu' sog dipag nog tubig nog Jurdan? Numun koni ion mimunyag dosop bu modakol og gotowanan nog mikpogunut dianon."

²⁷ Tinumabal si Jan nog, "Da'idun og gotow mokinang nini bog da' da bogoyoy nog Mikpon-gon dianon. ²⁸ Minsan amu, kitoksi'an niu og tinalu' u kitu' nog kona' u og Kristu. Suga'id non, akon og piuna mokposun pa'ali dianon. ²⁹ Ibalat da sog moglokaing, og glaki, ion og gapu' nog koingon kitu' dianon. Tibua, og gunung nog glaki koyon mogumati' tibua ion nog talu' nog glaki koyon. Bila modongog non og talu' non, loliagon ion dun. Akon si'oy, ma' nitu' u dosop nog mitoktub na og gloliag u. ³⁰ Po' sumboy

kobon non mogdungag og bontugan non. Bu og gianakon sumboy nododa' moglokulang.”

³¹ “Ion og miktidu sog glangit, og motas sog glam non. Og gotowanan nog tidu dini sog dunya koni, dini ilan da goktob sog dunya koni. Bu og poglobiton nilan pa'ali dosop dini sog dunya koni. Tibua, ion og miktidu sog glangit, ion nododa' og motas sog glam non. ³² Bu mogustal ion pa'ali sog ain mitongow non bu midongog non. Tibua, da' nilan tobukoy og gustalan non. ³³ Tibua, ain og gotow nog tinumabuk nog gustalan non, miimung ion nog tanda' nog og talu' nog Mikpongon motud doda'. ³⁴ Po' og dinondag koyon nog Mikpongon mangoy dini, ion og moktalu' nog talu' nog Mikpongon po' binogayan ion nog Mikpongon nog Bolakat nog di' moglokobus. ³⁵ Og Gama' molalam sog Bata' non bu inuakil non dia sog gongkoman non og glam non. ³⁶ Dadi, simasima og tumud dia sog Bata' non, ion mokalap nog kotubu' nog da' kopus non. Tibua, simasima ompok mokokunut dianon, ondi' ion mokalap nog kotubu' nog da' kopus non bu ondi' mokawa' dia sog polihala' nog Mikpongon.”

4

Og gotow Samaria nog glibun migabitabit ilan ni Isus

¹ Dadi, midongog nog parasiuanan nog og pimunyagan ni Isus modakol pa dia sog pimunyagan ni Jan bu modakol dosop og mikpogunut dianon. ² (Tibua og mimunyang koyon kona'

ni Isus, suga'id non, og sulanggu'anan non.)
³ Dangan kisunan ni Isus og dongogan nog ma' nion, ginumonat ilan sog Judia mangka ilan pokpuli' sog Galili. ⁴ Mangka ilan si'oy pokodatong sog Galili, sumboy mian ilan pa sog probinsia nog Samaria.

⁵ Dangan midopot ilan sog Samaria, minapit ilan sog bonua nog Sikar. Og Sikar koni molani sog glupa' nog binogoy ni Jakub kobon nitu' dia sog bata' non nog si Jusep. ⁶ Ditu' dosop og timba' ni Jakub. Dangan miglotuondow bonua, sabap sog glupugan non ompanow, miningkud si Isus sog molani nog timba' koyon. ⁷⁻⁸ Likud nog sulanggu'anan non koyon mangoy sumaluy nog tasondowan nilan, gomonsunoy pa ongon og glibun minangoy sumigob. Og glibun koyon og gotow Samaria. Dadi, miktalu' si Isus dianon nog, "Pinum nika pa akon."

⁹ Tinumabal og glibun koyon, "Iduma mongoni a ma nog tubig dianakon nog saka ika og Hudyu a bu akon og gotow Samaria u?" (Po' og gotow Hudyu ompok ilan mogampu' nog gotow Samaria.)

¹⁰ Tinumabal si Isus nog, "Somo' kisunan mu da bosia og bogoy nog Mikpongon, bu kilolaan mu og migbubut koni minum dianika, ika pa tanan bosia og ba'is mongoni dianon nog tubig. Bu ion og mokobogoy dianika nog tubig nog moksologan nog kotubu' dun."

¹¹ Ma' long nog glibun koyon dun, "Polopanad, ain ka ma pokalap nog tubig koyon nog moksologan nog kotubu' dun? Po' og timba' koni landu' kodalom, bu da'idun og saguk mu dun.

¹² Labi a pota' dia sog mogulang nami kitu' nog si Jakub, og migbogoy nog timba' koni? Ion, asta gombata'anan non, bu potubu'onanan non, dini da pokponginum."

¹³ Dadi, tinumabal si Isus nog, "Simasima og minum nog tubig koni kuowon da mokpuli'.

¹⁴ Tibua, simasima og mokinum nog tubig koni nog bogoyon ku, ondi' nododa' kuowon. Po' og tubig koni nog bogoyon ku mimung nog maktobud dianon og sologan nog kotubu' nog da' kopus non."

¹⁵ Sokali' tinumabal og glibun koyon nog, "Polopanad, bila mogusoy da dianika, bogoyoy mu pa akon dun bagun u na di' kuowon, bu bagun u na ondi' mokpuli'puli' mangoy malap nog tubig dini."

¹⁶ Dadi, tinolu'an non og glibun koyon, "Angoy mu sabi og kodumanan mu mangka pokpuli' dini."

¹⁷ Tibua, tinumabal og glibun koyon nog, "Onda'idun og kodumanan ku."

Miktalu' si Isus dianon nog, "Motud og talu' mu koyon nog da'idun og kodumanan mu. ¹⁸ Tibua, lima buk na tanan og glaki mu bu og glaki koyon nog duma mu mogampu' numun koni, kona' mu tanan og duoy. Sa'an motud doda' og talu' mu koyon."

¹⁹ Miktalu' dosop og glibun koyon, "Polopanad, kisunan ku na nog ika doda' og polomolatas nog talu' nog Mikpongon! ²⁰ Og mokogulanganan nami, dini sog bulud koni miktamuy dia sog Mikpongon. Tibua, amu gotow Hudyu, long niu

dun, sumboy ditu' tomuyoy sog Jerusalem og Mikpongon.”

²¹ Dadi, miktalu' si Isus nog, “Tolu'on ku dianika nog tud a dianakon, ongon gondow non, bila og Gama' ta poktomuyon, onda' na dini sog bulud koni otawaka ditu' sog Jerusalem. ²² Amu og gotow Samaria, miktamuy amu nog di' niu sunan. Tibua, ami gotow Hudyu, kosunan nami og piktamuy nami po' og tabang sog gotowanan dia poktidu sog bansa Hudyu. ²³ Tibua, posungu' na matong, bu minatong na tanan, nog og tantu nog polotamuy moktamuy sog Gama' bianan sog Bolakat non bu sog motud. Po' ma' nitu' og kolegan nog Gama' sog glangit nog ain moktamuy dianon. ²⁴ Po' og Mikpongon, ondi' motongow. Dadi, ain og tumamuy dianon, sumboy moktamuy bianan sog Bolakat non bu og motud.”

²⁵ Dadi, miktalu' og glibun koyon nog, “Kosunan ku nog ongon gondow non, matong og Tinondu' nog Mikpongon Mogdatu' nog iningolanan og Kristu. Bila matong ion, ustalon non og glam non dianita.”

²⁶ Dadi, miktalu' si Isus nog, “Og pogolongon mu koyon, akon, og duma mu koni mogabitabit.”

Mikpuli' na og sulanggu'anan ditu' ni Isus

²⁷ Sog tang koyon, minatong og sulanggu'anan non. Bu kisobu'an ilan nog migabitabit si Isus ilan nog glibun koyon. Tibua, onda'idun mikogonop moksak dia sog glibun koyon nog, “Olo og kolegan mu?” Bu da' nilan dosop kosak

dia ni Isus nog, “Iduma mogabitabit a ma dia sog glibun koyon?”

²⁸ Dadi, ginonatan nog glibun koyon og togu'an tubig non koyon mangka angoy sog gimbolayan koyon mangka non tolu'oy dia sog gotowanan nog, ²⁹ “Pogunut amu polo'ma dianakon. Ongoyon ta tontongoy og gotow kitu' nog tinalu' non dianakon og glam nog kohinangan ku. Kona' non ta' gidoy ion og pogolongon kitu' nog Kristu?” ³⁰ Dangan midongog nog gotowanan og talu' nog glibun koyon, migdali'dali' ilan mangoy ditu' ni Isus.

³¹ Og likud nog glibun koyon nog da' dion, inonggat ion kuman nog sulunggu'an non. Ma' long nilan dun, “Rabi, kan ka na.”

³² Tibua, tinabal non ilan nog, “Ongon da ponganon ku nog ondi' niu kosunan.”

³³ Dadi, miksinaksakoy ilan nog, “Ongon ta' gidoy og minatod nog ponganon non dini?”

³⁴ Dadi, miktalu' si Isus nog, “Og ponganon ku og moginang nog glegan nog mikpopangoy kitu' dianakon bu dumoksu' nog ginang non.

³⁵ Kona' ta' long niu pa dun nog pat bulan dona, matong na og timpu gumani? Tibua, tolu'on ku dianiu, tontong niu polo'ma og binalananan koyon. Omba'is ilan na gonion. ³⁶ Og gotow koyon nog gumani, ion non ion og mokposabut kitu' dia sog gotowanan bagun ilan tumabuk dianakon. Og polonggani koyon mokotabuk da nog sugda non tidu sog Mikpongon. Bu ain gotow nog ginani non, mokotabuk nog kotubu' nog da' kopus non. Dadi, tiduan sog polomula asta sog polonggani, mansing ilan mokpogda'da'.

³⁷ Motud og ponolu'on kitu' nog, 'Ongon og polo-mula bu len dosop gumani dun.' ³⁸ Dinondag u amu gumani sog polayan nog kona' niu mimula dun, suga'id non, og len gotow. Bu numun koni, amu og mikogani nog pigulas sinsola'an nilan."

Modakol og gotow Samaria nog tinumud dia ni Isus

³⁹ Dadi, modakol gotow Samaria sog koliwagan bonua koyon nog tinumud dia ni Isus sabap sog guksugan nog glibun kitu' nog kisunan dow ni Isus og glam nog kohinangan non. ⁴⁰ Dangan minatong ilan ditu' ni Isus, sinosa'an nilan ion nog monguli'an pa ditu' nilan. Dadi, migonongonong ilan pa ditu' laga' dua' gobi. ⁴¹ Dinumungag pa kodakol og tinumabuk dianon sabap sog gustalan non koyon. ⁴² Dadi, miktalu' og gotowanan koyon dia sog glibun koyon nog, "Numun kitu' kona' po' tinumud ami sabap sog tinalu' mu kitu' dianami, suga'id non, sabap sog ami si'oy, midongog nog dili tolinga nami. Bu kisunan nami nog ion doda' og Polonabang nog glam nog gotow dini sog dunya."

Pikodag ni Isus og bata' nog gotow nog togo golal

⁴³ Midopot dua' ondow golot non, miglandan si Isus ditu' sog Galili. ⁴⁴ Tinalu' non na donsama' nog, "Og polomolatas nog talu' nog Mikpongon ondi' pogodaban sog dili bonua non." ⁴⁵ Tibua, dangan minatong ion sog Galili, modakol og gotowanan nog tinumolima' dianon po' mitongow nilan og glam nog gininang non kitu' sog Jerusalem sog tang nog kologya'an kitu' nog

Liniusan. Po' ilan si'oy, tinumua' ilan dosop ditu'.

⁴⁶ Tubus nitu', mikpuli' si Isus ditu' sog Kana nog sakup nog Galili, nog ditu' non pitimaluy og tubig kitu' dia sog galak. Ongon og bogolal dion, og bata' non nog glaki ondi' mokodag ditu' sog Kapernaum. ⁴⁷ Dangan midongog non nog si Isus minatong na sog Galili tidu sog Judia, linumpak non ion mangka ion pokilolat dia ni Isus nog ongoyon non pa pokodagoy og bata' non kitu' ditu' sog Kapernaum nog pokpatoy na.

⁴⁸ Sokali' miktalu' si Isus, "Taman da ondi' amu mokotongow nog gingyata'anan bu og kosobu'sobu' nog kohinangan, ondi' amu nododa' tumud!"

⁴⁹ Tibua, tinumabal og bogolal koyon nog, "Sir, pogunut a pa dianakon solian nog totubu' pa og bata' u kitu'."

⁵⁰ Miktalu' si Isus dianon nog, "Panow a na po' og bata' mu kitu' motubu' da."

Dadi, og gotow kitu' tinumud dia ni Isus mangka panow. ⁵¹ Dia pa ion sog dalan, linumpak na nog sosoligananan non mangka poktalu' nog, "Og bata' mu kitu' mokodag na."

⁵² Dadi, miksak ion bog nanu kinumodag og bata' non kitu'. Tinabal nilan ion nog, "Kolabung mipuaspuas tasondow miawa' og panas non."

⁵³ Dadi, sododu'un kisunan non nog og tang koyon, og tang sop nog kotalu' ni Isus kitu' dianon nog, "Og bata' mu motubu' da." Dadi, ion bu og glam nog gla'ayatanan non tinumud dia ni Isus.

⁵⁴ Koni og kodua' nog gingyata' ni Isus nog ininang non nog kangoy non sog Galili tidu sog Judia.

5

Pikodag ni Isus og daday

¹ Tubus nitu', ongon og kologya'an nog gotow Hudyu ditu' sog Jerusalem nog tinumua' si Isus dun. ² Sog galad nog koliwagan bonua koyon nog Jerusalem, ongon og bongawan dion nog ngalan non Bongawan nog Bilibilianan. Sog molani nog bongawan koyon, ongon og tobud dion nog ngalan non dia sog Hinibru Betesda. Bu sog glumibut nog tobud koyon ngon lima buk glockowlokow. ³ Modakol og mikpobobolilid nog gotowanan dion nog di' mokokodag mama' nog buta, og pingka', bu og daday. [Pigbogadan nilan moglimbual og tubig koyon. ⁴ Po' sumolingka og moloikat nog Mikpongon mangoy dion mangka non limbualoy og tubig koyon. Ain og mokuna sumigbu dia sog tobud koyon, kuli'an og mosakit non minsan olo mosakitoy dun.]

⁵ Ongon sala kotow ditu', og daday. Tolu pulu' bu walu ton non na pogbotikon og mosakit non koyon. ⁶ Dangan mitongow ni Isus og gotow koyon nog pogbolilid dion, kisunan non nog miobon na nog daday koyon poglogogaan og mosakit non koyon. Dadi, sinakan non ion nog, "Moleg a ta' kuli'an?"

⁷ Tinumabal og daday koyon nog, "Onda'idun tanan og sumikwat dianakon sog tobud koyon bila limbualon na. Dadi, solian ku mogapas

mangoy dion, ngon na og mokuna sumigbu dianakon.”

⁸ Dadi, miktalu' si Isus dianon nog, “Pogbuat a bu imud mu og gikam nika koyon mangka a panow.”

⁹ Sododu'un kiuli'an og gotow koyon. Inimud non og gikam non koyon mangka panow.

Og gondow kitu' mibona' sog Gondow nog Pogulali. ¹⁰ Dadi, dangan mitongow nog kounutananan nog gotow Hudyu og gotow koyon nog kiuli'an nog migoitoit nog gikam non, tinolu'an nilan ion nog, “Iduma mogoitoit a ma nog gikam nika koyon nog saka og gondow koni, og Gondow nog Pogulali? Og bonduan ion dia sog pogbotadon ta!”

¹¹ Dadi, tinumabal ion nog, “Og gotow nog mikpokodag dianakon miktalu' dianakon nog, ‘Imud mu og gikam nika koyon mangka a panow.’ ”

¹² Dadi, sinakan nilan ion nog, “Sima otowoy og miktalu' nion dianika?” ¹³ Tibua, og kiuli'an koyon, da' non kilolaoy bog sima og mikpokodag kitu' dianon po' si Isus miksolingod na dia sog kodokolan nog gotowanan koyon.

¹⁴ Tubus nitu', mitongow ni Isus og gotow kitu' nog kiuli'an ditu' sog Baloy nog Poktomuyan dia sog Mikpongon bu tinolu'an non nog, “Tontong mu, kiuli'an ka noma. Dadi, lota' a na moginang nog dusa bagun ka ondi' kodotongan nog labi pa sog sinsaan mu kitu'.” ¹⁵ Dangan kisunan non bog sima og mikpokodag dianon, inangoy non pogobitoy dia sog kounutananan nog gotow Hudyu.

Og kotubu' bianan sog Bata' nog Mikpongon

¹⁶ Dadi, sabap sog piginang ni Isus koyon sog Gondow nog Pogulali, og kounutananan nog bansa Hudyu koyon, pikongitan nilan si Isus. ¹⁷ Tibua, miktalu' si Isus dianilan nog, “Og Gama' u ondi' mulali moginang gobi gondow. Bu akon si'oy ma' nitu' u dosop.” ¹⁸ Sa'an itu' migdungag og pokangit nilan dia ni Isus nog boya'an poksipian nilan tanan ion munu' dun. Po' kona' tibua nog da' non unutoy og botad pa'ali sog Gondow nog Pogulali, suga'id non, miktalu' pa ion nog og dili Gama' non og Mikpongon. Og ma'ana non, pibatuk non og glawas non dia sog Mikpongon.

Og baya' nog Bata' nog Mikpongon

¹⁹ Dadi, tinabal ilan ni Isus nog, “Tolu'on ku daniu nog og Bata', da'idun og minang non bila ion da. Suga'id non, og minang non ain da og mitongow non dia sog Gama' non. Po' ain og ginangon nog Gama' non, kitu' dosop og ginangon nog Bata'. ²⁰ Og Gama' molalam dia sog Bata' non, bu potongowon non og glam nog kohinangan non. Bu labi pa dini og kosobu'sobu' nog potongowon non dianon bu kosobu'an amu tokodoy dun. ²¹ Po' og Gama', ompotubu' non og minatoy. Bu og Bata' non si'oy mokopotubu' dosop sog ain kolegan non. ²² Og Gama', ondi' na mongukum minsan sala kotow. Suga'id non, inuakil non na og baya' mongukum dia sog Bata' non ²³ bagun pogodaban ion nog gotowanan mama' nog kopogadab nilan dia sog Gama' non. Bila og gotow nog ondi' mogadab dia sog Bata',

ondi' non dosop godaban og Gama', nog ion non ion og mikpopangoy dia sog Bata' non dini sog dunya.

²⁴ “Tolu'on ku daniu, simasima og mokodongog nog talu' u bu tumud dia sog mikpopangoy kitu' dianakon, ondi' na ion polihola'on. Suga'id non, migawon na tidu sog patoy bu mikalap na ion nog kotubu' nog da' kopus non. ²⁵ Tolu'on ku daniu, ongon gondow matong, bu numun kitu' dini notanan, nog ain og mikpomatoy, modongog nilan og talu' nog Bata' nog Mikpongon. Bu ain gotow nog mokodongog dun, motubu' ion. ²⁶ Og Gama' u, ion non nion og poktiduan nog kotubu'. Dadi, og Bata' non si'oy, inimung non dosop nog poktiduan nog kotubu'. ²⁷ Bu binogayan dosop ion nog Gama' non nog baya' mongukum po' ion og Binata' sog Kilawan.

²⁸ “Na' amu mosobu' dun po' ongon gondow matong nog glam nog ain mikpomatoy, modongog nilan og sowalan ku ²⁹ mangka ilan pogbuat tidu sog globong. Ain og molongas og kohinangan non, mogbuat ilan po' motubu' ilan asta sog da' kopus non. Tibua, ain molaton kitu' og kohinangan non, mogbuat ilan po' polihola'on ilan. ³⁰ Da'idun og minang u, bila akon da. Og kopongukum u ain da og tolu'on nog Gama' u. Bu bila mongukum u, di' u mogbigya'. Og pogopasan ku moginang, ain kosu'atan dun og mikpopangoy kitu' dianakon, kona' og dili glawas u.

Og mikotaksi' pa'ali dia ni Isus

³¹ “Bila akon da og monaksi' pa'ali dianakon, di' ba'is tudon. Tibua, ongon pa' lual og tumaksi' pa'ali dianakon. ³² Bu kisunan ku nog og koponaksi' non koyon pa'ali dianakon motud.

³³ “Pipangoy niu tanan og dodondagon niu ditu' ni Jan nog Polomunyag. Ion tinumaksi' nog motud pa'ali dianakon. ³⁴ Kona' po' sumboy nog ongon og gotow tumaksi' pa'ali dianakon. Tibua, sa'an ini tinalu' u po' bagun amu motabang tidu sog dusaanan niu. ³⁵ Si Jan mama' nog tiow. Ion migbogoy nog dolag daniu bu kisu'atan amu dun solianlian. ³⁶ Ongon pa' lual og mokosog nog taksi' lual dia ni Jan. Ion non ion og piginang u, og dinondag nog Gama' u dumoksu' dianakon. Og piginang u numun koni, og mokotaksi' nog ion doda' og mikpopangoy dianakon dini. ³⁷ Og Gama' u nog ion mikpopangoy dianakon, ion dosop og dili tumaksi' pa'ali dianakon. Amu koyon, da' niu sibon kodongog og sowalan non bu da' niu sibon kotongow og bayu'bayu' non. ³⁸ Bu onda' niu dosop ungodoy og talu' non daniu po' ondi' amu tumud dia sog pipangoy non kitu' dini. ³⁹ Gobi gondow moganad amu nog Kitab po' balu' niu, bianan dion, mokalap amu dun nog kotubu' kitu' nog da' kopus non. Tibua, ion non ion og Kitab kitu' nog tumaksi' dianakon! ⁴⁰ Tibua, ompok amu mangoy dianakon malap nog kotubu' nog da' kopus non.

⁴¹ “Bu kona' og ponontongon ku og dongya' nog sagaotow. ⁴² Tibua, kosunan ku amu nog ondi' amu molalam dia sog Mikpongon. ⁴³ Minangoy u dini bianan dia sog baya' nog

ngalan nog Gama' u. Tibua, da' niu akon tolima'oy. Bigya' non, bila og len gotow mangoy dini bieran sog baya' nog dili ngalan non, tolima'on niu da ion. ⁴⁴ Loliagon amu tokodoy pogdongya'an nog pakasiotow niu. Tibua, ondi' amu loliagon mogapas moginang nog ginang kitu' nog mondom kodongya'an dun og Mikpongon. Bila ma' nitu', olo ma mogandun kotud niu dianakon?

⁴⁵ "Tibua, na' amu momikil nog sumbungon ku amu dia sog Gama' u. Suga'id non, si Muses og moksumbung dianiu, og dodomaan niu kitu' bosia nog tumabang dianiu. ⁴⁶ Somo' tinumud amu dia ni Muses, tumud amu dosop bosia dianakon po' sinulat non kitu' og pa'ali dianakon. ⁴⁷ Dadi, sabap sog ondi' amu tumud dia sog sinulat non kitu', olo ma og mogandun og kotud niu dia sog piktalu' u koni?"

6

Piokan ni Isus og lima ngibu kotow

Matu 14:13-21, Mark 6:30-44, Luk 9:10-17

¹ Tubus nitu', ongon gondow non, tinumolipag ilan sog danow nog Galili. Og kodua' ngalan non og danow koyon og Tiberias. ² Modakol og gotowanan nog mikpogunut dianon sabap sog gingyata'anan nog mitongow nilan nog kinumodag og gotowanan dun. ³ Bu tinumukad si Isus ilan nog sulanggu'anan non sog buntut mangka ilan ingkud dion. ⁴ Bu dali' na datong og tang nog kologya'an nog gotow Hudyu nog iningolanan Linius.

⁵ Dangan mibontow ni Isus nog modakol og gotowanan posungu' ditu' non, sinakan non si Pilip nog, "Ain ita gidoy pokosaluy nog ponganon bagun kokanan og gotowanan koni dun?" ⁶ Sinak non ini po' og tontongan non dia ni Pilip. Tibua, sunan non na bog olo og inangon non.

⁷ Tinumabal si Pilip nog, "Minsan si'oy tipoton ta moksaluy og dua' gatus dinari,* ondi' ilan pa mogatul dun monopoti si'oy."

⁸ Tibua, si Andriu, og gilug ni Simun Piter bu solabuk dosop sulanggu' ni Isus, miktalu' nog, ⁹ "Koni og bata' laki koni, migbalun nog lima buk mokolintokon nog pan nog barli† bu dua' buk soda' nog mokolintokon dosop. Tibua, olo ma mogandun kopogbonad dun dia sog dakol nog gotowanan koni?"

¹⁰ Dadi, miktalu' si Isus nog, "Pingkud niu og gotowanan koyon dion." (Og bonua koyon og kan kolobowan.) Dadi, mikpongingkud og glam nog gotowanan koyon. Og dakol nog kolokianan tibua, ongon lima ngibu kotow. ¹¹ Tubus nion, inalap ni Isus og pan kitu' mangka non posolomatoy sog Mikpongon mangka non pogotuloy dia sog gotowanan koyon nog mikpongingkud dion sog goktob nog glegan nilan. Bu ma' nitu' dosop og kopogbahagi' non nog soda' kitu'.

¹² Dangan mibosug ilan na, og glam nilan, miktalu' si Isus sog sulanggu'anan non nog,

* **6:7** 6:7 Og golaga' nog dua' gatus dinari koyon, og tindanan sog sala kotow moginang sog dialom nog walu bulan. † **6:9** 6:9 Og barli koni, og gininisan nog paloy nog pongimungan nog pan, alu'alu' og ponganganon nog miskinan.

“Angoy niu pogalap og sama' nilan koyon kuman bagun ondi' mogasta.” ¹³ Dadi, pingalap nilan og sama' nilan koyon kuman nog pan nog barli. Og miomud nilan dun sopulu' bu dua' bogyas nog lunsan mikpokponu'.

¹⁴ Og gotowanan nog mikotongow nog gingy-ata' kitu' nog ininang ni Isus, miktalu' ilan nog, “Ion non na bayu' ini og Polomolatas kitu' nog talu' nog Mikpongon nog pokpodotongan ta dini sog dunya!” ¹⁵ Kisunan ni Isus nog poksipian nilan ion tumogol mimung nog datu' nilan. Dadi, migdoduoy ion milaguy ditu' posungu' sog bontud.

Mipanow si Isus sog dibabow tubig

Matiu 14:22-33, Mark 6:45-52

¹⁶ Dangan miksindopondow na, minangoy og sulunggu'anan non koyon sog goksid nog danow.

¹⁷ Sinumakoy ilan sog bolangoy nilan mangka ilan tulak posungu' sog Kapernaum. Modolom na saka, onda' pa si Isus datong ditu' nilan. ¹⁸ Bu linumandos og galu' bu linumuksang og nabok.

¹⁹ Dangan mikpomolula ilan na laga' nog gonom kilumitru bu moginonga' kumontas nog danow koyon, mitongow nilan si Isus pokpanow sog dibabow nog danow koyon posungu' ditu' nilan. Dadi, kiindokan ilan tokodoy dun. ²⁰ Tibua, miktalu' si Isus dianilan nog, “Na' amu kondokan po' akon da ini!”

²¹ Dadi, da' ilan da kondok mokposakoy dianon dia sog bolangoy nilan koyon bu sododu'un minatong ilan ditu' sog posungu'an nilan koyon.

Pinontong nog gotowanan si Isus

²² Migboloma' ion, og gotowanan kitu' nog piokan ni Isus nog ditu' da mibagak sog dipag nog danow, kilobotan nilan nog kolabung solabuk da og bolangoy dion. Bu dangan tinumulak og sulanggu'anan ni Isus, migdoduoy ilan tumulak nog ilanilan da po' si Isus onda' pogunut dianilan. ²³ Tubus nitu', ongon og bolangoyanan nog tidu sog Tiberias nog mikpongdonggu' ilan ditu' sog molani nog bonua kitu' nog piokanan ni Isus sog gotowanan nog pan mitubus non posolomatoy sog Mikpongon. ²⁴ Dangan mitintu nog gotowanan koyon nog da' dia si Isus bu og sulanggu'anan non, mikponakoy ilan dia sog bolangoyanan kitu' mangka tulak posungu' sog Kapernaum po' ponontongon nilan ion ditu'.

Si Isus og poktiduan nog kotubu' nog da' kopus non

²⁵ Dangan mitongow nilan si Isus ditu' sog dipag, sinakan nilan ion nog, “Rabi, nanu a pa minatong dini?”

²⁶ Tinabal non ilan nog, “Tolu'on ku diani, nog sa'an ion pokponontongon niu akon, kona' po' sabap sog mitongow niu og gingyata'anan nog gininang u, suga'id non, sabap sog mikokan amu nog boya'an mikpogbosug amu tanan. ²⁷ Na' amu monukat nog ponganon nog monglos da. Suga'id non, ponomaloy niu moksukat og ponganon kitu' nog di' monglos nog mokobogoy nog kotubu' nog da' kopus non. Og mokobogoy nog ponganon koni diani og Binata' sog Klawan. Po' og tanda' nog ion togo baya', binogoy na dianon nog Gama' nog ion og Mikpongon.”

²⁸ Dadi, miksak ilan dianon nog, “Olo ma og ginangon nami bagun nami minang og glegan nog Mikpongon?”

²⁹ Tinumabal si Isus nog, “Og glegan nog Mikpongon nog inangon niu ma' nini, sumboy tumud amu dia sog pipangoy non kitu' dini sog dunya.”

³⁰ Dadi, miksak ilan nosop nog, “Olo ma og ompotongow mu nog gingyata' dianami bagun ami tumud dianika? ³¹ Og mokogulanganan ta kobon nitu', masa ni Muses nog ditu' ilan pa sog bonua kitu' nog mologon pogonongan, og piglokan nilan og mana. Ma' nog sinulat kitu' sog Kitab nog, ‘Binogayan non ilan nog ponganon nog miktidu sog glangit.’”[‡]

³² Dadi, ma' long ni Isus dun, “Tolu'on ku daniu nog kona' itu' ni Muses og migbogoy nog ponganon kitu' nog miktidu sog glangit. Suga'id non, og Gama' u, ion og mogbogoy dun daniu og tantu nog ponganon nog miktidu sog glangit. ³³ Po' og ponganon nog miktidu sog Mikpongon, ion non ion og tinumona' kitu' tidu sog glangit nog ion og mogbogoy nog kotubu' dia sog gotowanani dini sog dunya.”

³⁴ Dadi, miktalu' ilan nog, “Polopanad, tidu numun kitu', bogoyoy mu pa ami nog ponganon koyon.”

³⁵ Miktalu' si Isus nog, “Akon, ion non ion og ponganon koyon nog mogbogoy nog kotubu' nog da' kopus non. Ain og gotow nog mangoy dini nakon, ondi' nododa' ion kogutoman. Bu ain

[‡] **6:31** 6:31 Exodus 16:4

og tumud dianakon, ondi' nododa' ion kuowon. ³⁶ Tibua, tinalu' u na, nog minsan si'oy mitongow niu na akon, ondi' amu nododa' tumud dianakon. ³⁷ Og glam nog binogoy nog Gama' u dianakon nog gotowanan, mangoy ilan dini nakon. Bu simasima og mangoy dini nakon, ondi' u ilan bugowon. ³⁸ Po' sa'an minangoy u dini tidu sog glangit, kona' po' inangon ku og dili glegan ku, suga'id non, og moginang nog glegan nog mikpopangoy kitu' dianakon. ³⁹ Bu ma' nini og glegan nog mikpopangoy kitu' dianakon nog ondi' u kobolongan nog glam nog binogoy non dianakon, minsan sala kotow si'oy. Suga'id non, potubu'on ku da ilan puli' sog matong og gimpusan nog gondow. ⁴⁰ Po' og glegan nog Gama' u nog simasima og mikotongow sog Bata' non bu tinumud dianon, kongonan ilan nog kotubu' nog da' kopus non, bu potubu'on ku ilan puli' sog gimpusan nog gondow."

⁴¹ Tubus nitu', og kounutananan nog gotow Hudyu koyon, mikpokumodumod ilan sabap sog talu' ni Isus kitu' nog ion og ponganon tinumona' tidu sog glangit. ⁴² Dadi, mikpoktalu' ilan nog, "Kona' ta' ion ni Isus nog og bata' ni Jusep? Kilolaan ta og gina'ama' non. Saka moktalu' ma nog ion og tinumona' kitu' tidu sog glangit?"

⁴³ Dadi, miktalu' si Isus nog, "Na' amu mokpokumodumod dion. ⁴⁴ Onda'idun og mokangoy dini nakon taman da di' ion ponulu'an nog Gama' u nog ion og mikpopangoy dianakon. Bu potubu'on ku ion puli' sog gimpusan nog gondow. ⁴⁵ Po' sinulat nog

polomolatasanan nog talu' nog Mikpongon kobon nitu' nog, 'Og glam nog gotow ponadan nog Mikpongon.'§ Dadi, ain og monginongog dia sog Gama' bu moganad dianon, mangoy dini nakon. ⁴⁶ Onda'idun og mikotongow nog Gama' lual da ion nog miktidu sog Mikpongon. Sala non da og mikotongow nog Gama'. ⁴⁷ Po' tolu'on ku daniu nog simasima og tumud dianakon, mialap non na og kotubu' nog da' kopus non. ⁴⁸ Akon og ponganon nog poktiduan nog kotubu'. ⁴⁹ Og mokogulanganan niu kitu' kobon nitu', masa pa nog ditu' ilan sog bonua kitu' nog mologon pogonongan, piglokan nilan og mana. Mama' nitu' si'oy, mikpomatoy ilan da. ⁵⁰ Tibua, og pogolongon ku koni nog ponganon, ion non og tinumona' tidu sog glangit. Simasima kuman dun ondi' na matoy. ⁵¹ Akon og ponganon kitu' nog tinumona' tidu sog glangit nog mogbogoy nog kotubu'. Simasima og kuman dun, ondi' ion matoy, suga'id non, motubu' ion asta sog da' kopus non. Og ponganon koni, ion non og gungod u nog bogoyon ku bagun mimung nog kotubu' nog gotowanan dini sog dunya."

⁵² Dangan midongog nog kounutananan kitu' nog Hudyu og tinalu' ni Isus koyon, miglandu' og susian nilan ilan bu ilan. "Olo og mogandun kopokan nog gotow koyon dianita nog gungod non?"

⁵³ Dadi, miktalu' si Isus nog, "Tolu'on ku daniu nog taman da ondi' amu kuman nog gungod nog Binata' sog Kilawan bu minum nog dugu' non,

§ 6:45 6:45 Isaya 54:13

onda'idun kotubu' dianiu. ⁵⁴ Po' simasima og kuman nog gungod u bu minum nog dugu' u, ion og mokalap nog kotubu' nog da' kopus non bu potubu'on ku ion puli' sog gimpusan nog gondow. ⁵⁵ Po' og gungod u og tantu nog ponganon, bu og dugu' u og tantu nog ginumon. ⁵⁶ Simasima og kuman nog gungod u bu minum nog dugu' u, ion sinumolabuk dianakon bu akon dia u non. ⁵⁷ Og Gama' u nog og piktiduan nog kotubu', og mikpopangoy dianakon dini sog dunya. Bu sa'an mitubu' u po' sabap dianon. Dadi, simasima og kuman dianakon, motubu' ilan sabap dianakon. ⁵⁸ Ion non ion og pogolongon ku koyon nog ponganon nog tinumona' tidu sog glangit. Og mokogulanganan niu kobon nitu', mikokan ilan si'oy nog mana, mikpomatoy ilan da. Tibua, ain og gotow kitu' nog kuman nog ponganon koni nog pigolong u, motubu' asta sog da' kopus non.”

⁵⁹ Og glam nini tinalu' ni Isus solian non mokpanad ditu' sog baloy nog poglumpukan nog bansa Hudyu ditu' sog Kapernaum.

Modakol og sulunggu'anan ni Isusog mikpongawa' dianon

⁶⁰ Dangan midongog nilan ini, modakol og sulunggu'anan non og mikpoktalu' nog, “Og pikpanad non koyon mologon tokodoy. Sima gidoy og moleg tumabuk dun?”

⁶¹ Kisunan da ni Isus og pikumodumod nilan koyon. Dadi, miktalu' ion nog, “Sabap dini ombagla ta' og tud niu dun dianakon? ⁶² Labi na bayu' bila motongow niu nog og Binata' sog Kilawan moktolabang posungu' ditu' sog

piktiduan non! ⁶³ Og mokobogoy nog kotubu', og Bolakat da nog Mikpongon. Ondi' ini minang nog sagaotow. Og talu' u kitu' nog tinalu' u daniu, mogokbit daniu sog Bolakat nog Mikpongon nog ion mogbogoy nog kotubu' nog da' kopus non. ⁶⁴ Tibua, og дума daniu ondi' tumud dun." (Po' donsama' na ni Isus kisunan bog sima doda' dianilan og ondi' kitu' tumud bu sima dosop og moguakil kitu' dianon sog gla'at.) ⁶⁵ Bu miktalu' pa si Isus nog, "Sa'an ini tinalu' u daniu nog da'idun mokangoy dini nakon, bog di' da ion kumboyon nog Gama' u."

⁶⁶ Sabap ditu', modakol mikpogawa' nog sulangu'anan non bu da' ilan na pogunutunut dianon. ⁶⁷ Dadi, tinolu'an ni Isus og sopulu' bu dua' kotow sulangu'anan non koyon nog, "Amu buan, gonatan niu ta' dosop akon?"

⁶⁸ Tinabal ion ni Simun Piter nog, "Kounutan, sima ma doga buan og pogunutan nami? Dia doma nika og talu' kitu' nog mokobogoy nog kotubu' nog da' kopus non. ⁶⁹ Dadi, tinumud ami bu mitintu na dianami nog ika doda' og Mosigda kitu' nog miktidu sog Mikpongon."

⁷⁰ Tubus nitu', tinumabal si Isus nog, "Amu koyon, nog sopulu' bu dua' kotow, akon og mimili' daniu. Tibua, ma' nitu' si'oy, ongon pa daniu og pogboya'an ni Kindagow." ⁷¹ Og pigolong non koyon si Judas, og bata' ni Simun Iskariot. Po' minsan si'oy misunu' na ion sog sopulu' bu dua' sulangu'anan ni Isus, ion da og miguakil dia ni Isus sog gla'at.

7

Tinumua' si Isus nog kologya'an

¹ Tubus nitu', migdundaan si Isus sog bonua nog Galili po' migolig ion mangoy sog Judia po' poksipian ion munu' nog kounutananan nog bansa Hudyu. ² Tibua, dangan dali' na datong og kologya'an nog bansa Hudyu nog iningolanan Og Ginang sog Kolokowan, ³ miktalu' og putupusodanan non dianon nog, "Gonatoy mu og bonua koni bu angoy a ditu' sog Judia bagun da motongow nog sulanggu'anan mu ditu' og gingyata'anan mu. ⁴ Po' og gotow nog moleg ompulonag og bontugan non, sumboy ondi' non bunion og ginang non koyon. Dadi, bila ininang mu noma og ma' nion koyon, sumboy potongowon mu na og glawas mu sog glam nog gotowanan." ⁵ Sa'an itu' ma' nitu' og tinalu' nog putupusodanan non koyon dianon po' ilan si'oy, da' ilan pa tud dianon.

⁶ Dadi, tinabal ilan ni Isus nog, "Onda' pa datong og tang nog bagun u kilolaan nog gotowanan. Tibua amu, minsan olo tangoy dun, mogusoy da daniu. ⁷ Po' ondi' amu da kopokongitan nog gotowanan dini sog dunya. Tibua akon, pokongitan nilan akon po' sabap sog kobon non paktolu'on ku dianilan og kohinangan nilan nog molaton. ⁸ Dadi, angoy amu na tua' sog ginang kitu'. Akon, ondi' u pa sokali' po' kona' pa og tang nog mokpotongow u." ⁹ Dadi, migonongonong pa ion sog Galili.

¹⁰ Dangan mikogonat og putupusodanan non koyon posungu' sog kologya'an kitu'

sog Jerusalem, ion si'oy minangoy dosop ditu'. Tibua, onda' ion pokpotampal dia sog gotowanan. ¹¹ Og kounutananan nog bansa Hudyu, pikponontong nilan ion dion sog kologya'an koyon bu kobon nilan moksak dun nog, "Ain gidoy og gotow kitu' dun?"

¹² Bu og gotowanan koyon dion, mikpogilomilom ilan pa'ali dianon. Og dumaanan mokpoktalu' ilan nog, "Molongas ion nog gotow." Tibua, og dumaanan sop mokpoktalu' nog, "E, ondi' le, suga'id non, og gotow koyon poglimbungan non tibua og gotowanan." ¹³ Tibua, da' nilan tolu'oy dia sog kodokolan po' mondok ilan dia sog kounutananan nog bansa Hudyu.

Mikpanad si Isus dion sog kologya'an koyon

¹⁴ Dangan migoginonga' na og kologya'an koyon, minangoy si Isus sog glomalomaan nog Baloy nog Poktomuyan dia sog Mikpongon mangka ion poktolipun mokpanad ditu'.

¹⁵ Dangan midongog nog kounutananan nog bansa Hudyu og pikpanad non koyon, kisobu'an ilan tokodoy dun. Miksinaksakoy ilan nog, "Ain non gidoy mialap og kotoan non koyon saka onda'idun og mikpanad dun dianon?"

¹⁶ Dadi, tinabal ilan ni Isus nog, "Og pikpanad u koni, onda' poktidu sog dili kotoan ku, suga'id non, ditu' miktidu sog mikpopangoy kitu' dianakon dini. ¹⁷ Ain og moleg mokokunut dia sog glegan nog Mikpongon, kosunan non bog ain miktidu og pikpanad u koni bog dia ta' sog Mikpongon otawaka dia ta' sog dili pomikilan

ku. ¹⁸ Bila og gotow mokpanad nog dia da tidu sog dili pomikilan non, og pogopason non bagun tibua pogdongya'an nog gotowanan. Tibua, og gotow kitu' nog mogapas moginang bagun ompotas dun og mikpopangoy kitu' dianon, ondi' ion kotongowan nog di' motud. ¹⁹ Kona' ta' nog binogayan amu ni Muses nog pogbotadon niu? Saka da'idun motanan, sala kotow si'oy, og mikokunut dun! Iduma poksipian niu ma akon munu'?"

²⁰ Tinumabal og gotowanan nog, "Tinosopan ka bayu' nog glatdiwata! Sima moleg munu' dianika?"

²¹ Tinumabal si Isus nog, "Saka buan mosobu' amu ma dun bu pogoka'on niu ma akon dun dangan ininang u nog solabuk ginang kitu' nog kosobu'sobu' sog Gondow nog Pogulali? ²² Si Muses dinumondag kobon nitu' nog og gombata' niu nog glaki sumboy tukon. (Og botad kitu' onda' dianon miktidu, suga'id non, dia pa miktidu sog mokogulanganan kitu' nog mikuna pa dianon.) Bu bila ombona' og kopoktuk nog gombata' niu sog Gondow nog Pogulali, tukon niu da. ²³ Dadi, bila tukon niu og gombata' niu sog Gondow nog Pogulali bagun niu munut og pogbotadon ni Muses, iduma lolingitan amu ma dianakon bila pokodagon ku og gotow sog Gondow nog Pogulali? ²⁴ Na' niu ukumon og gotow nog sagya tibua motongow niu dianon. Suga'id non, liling niu nog mahatul og kohinangan non bianan sog motud."

Si Isus og Tinondu' nog Mikpongon Mogdatu'dia sog gotowanan

²⁵ Tubus nitu', ongon og duma gotowanan sog Jerusalem miksak nog, "Kona' non ta' gidoy ion og gotow kitu' nog poksipian nilan munu'?"

²⁶ Tontong niu polo'ma ion, dion ion mimali sog kodokolan nog gotow, saka, da' nilan ma ion pomagoy dun. Og kounutananan koyon, mimikil ilan ta' gidoy nog ion non na ion og Kristu kitu'? ²⁷ Tibua, og gotow koni, kisunan ta na ini bog ain ion miktidu. Saka, og Kristu kitu', bila matong na ion, onda'idun og mokosun dun bog ain poktidu."

²⁸ Sog solian pa ni Isus mokpanad dion sog glomalomaan nog Baloy koyon nog Poktomuyan dia sog Mikpongon, miktalu' ion nog mosikad nog, "O'o! Bila amu, long niu dun, kisunan niu akon bu kosunan niu dosop bog ain u miktidu. Tibua, onda' u angoy dini nog dili baya' u. Suga'id non, ngon og mikpopangoy dianakon dini bu ion motud. Onda' niu ion kilolaoy.

²⁹ Tibua akon, kilolaan ku ion po' ditu' u non miktidu bu ion og mikpopangoy dianakon."

³⁰ Dadi, sabap ditu', inangoy nilan bosia ukpa'oy. Tibua, onda'idun mokogonop mukpa' dianon po' da' pa datong og tang non. ³¹ Tibua, modakol da og gotowanan og tinumud dianon. Bu long nilan dun, "Bila matong na og Kristu, mokinang ta' gidoy ion nog gingyata'anan nog labi pa sog gininang nog gotow koni?"

Dinondag nilan mukpa' si Isus dia sog polongi-patanansog Baloy nog Poktomuyan

³² Og parasiuanan koyon, midongog nilan og gilom nog gotowanan koyon pa'ali dia ni

Isus. Dadi, ilan bu og mokokotas nog boliananan koyon, dinumondag ilan nog polongipatanan koyon nog Baloy nog Poktomuyan dia sog Mikpongon nog ongoyon nilan ukpa'oy si Isus.

³³ Mikталu' si Isus dia sog gotowanan nog, "Mokunul ita pa niu podali'dali'. Tubus nitu', mokpuli' u na ditu' sog mikpopangoy kitu' dianakon. ³⁴ Pokponontongon niu akon, tibua, ondi' niu akon motongow po' og gongayan ku ondi' amu mokangoy dun."

³⁵ Dangan midongog nog kounutananan nog bansa Hudyu og tinalu' ni Isus kitu', miksinaksakoy ilan nog, "Ain gidoy poksipi mangoy og gotow koyon nog ondi' ta ion motongow dun? Mangoy ta' gidoy ion sog bonuaanan nog Girik nog ain pigeonangan nog pakasi Hudyuanan ta bu pokpanad ion dia sog gotow Girik? ³⁶ Olo gidoy og ma'ana nog pikталu' non koyon nog pokponontongon ta ion, tibua, ondi' ta ion motongow bu ondi' ita mokangoy sog ain gongayan non?"

³⁷ Og gimpuasan nog gondow nog kologya'an koyon, ion non og bololaga' tokodoy. Sog tang koyon minindog si Isus mangka pokталu' nog mosikad nog, "Simasima og kuowon dianiu, mangoy ion dini nakon mangka inum!

³⁸ Simasima og tumud dianakon, mimung ma' nog sinulat kitu' sog Kitab nog, 'Moglayas tidu sog dialom non og tubig nog mogbogoy nog kotubu' nog da' kopus non.' " * ³⁹ Og pigolong non koyon, ion non og Bolakat nog Mikpongon nog

* 7:38 7:38 Isaya 58:11

motabuk nog gotowanan sog gunanunan koyon nog ain tinumud kitu' dia ni Isus. Sog tang kitu', onda' pa bogoyoy og Bolakat nog Mikpongon po' onda' pa si Isus potasoy ditu' sog glangit.

⁴⁰ Dangan midongog nilan og pikталu' ni Isus koyon, ongon miktalu' nog, “Og gotow koni, ion non doda' og Polomolatas kitu' nog talu' nog Mikpongon nog pokpodotongan ta.”

⁴¹ Miktalu' sop og dumaanan nog, “Ion non ini og Kristu!”

Ongon dosop miktalu' nog, “Og Kristu, onda' ion ditu' poktidu sog Galili. ⁴² Po' long pa nog sinulat nog talu' nog Mikpongon, og Kristu kitu' ditu' poktidu sog pangkat ni Apu' Dabid bu ditu' ion bota'oy sog Betlehem, og bonua nog pigonongan ni Apu' Dabid kobon nitu'.” ⁴³ Sabap sog ma' nitu' og pikilan nilan pa'ali dia ni Isus, mibahagi' og gotowanan dun. ⁴⁴ Og duma dianilan, moleg mukpa' dianon. Tibua, da' nilan kinang.

Og kounutananan nog bansa Hudyu momungyas dianon

⁴⁵ Dadi, og polongipatanan nog Baloy nog Poktomuyan koyon mikpuli' sog parasiuanan bu mokokotas kitu' nog boliananan. Sinakan ilan nog, “Olo nion? Da' niu ma ion oitoy dini!”

⁴⁶ Dadi, tinumabal og polongipatanan koyon nog, “Onda'idun pa sibon gotow nog mikopoktalulu' mama' nog kopoktalulu' non.”

⁴⁷ Sokali' tinumabal og parasiuanan koyon nog, “Aba, amu si'oy, kibigyakan non dosop bayu' amu? ⁴⁸ Da'idun tanan sala kotow si'oy nog

kounutananan nog bansa ta bu og parasiuanan koni og tinumud dianon. ⁴⁹ Og gotowanan koyon, og sobu' ilan nog botad nog pilatas ni Muses. Sa'an da polihola'on ilan nog Mikpongon.”

⁵⁰ Ongon sala kotow dianilan dion si Nikudimus. Ion non og parasiu kitu' nog sibon mangoy ditu' ni Isus nog gobi. Mikталu' ion dianilan nog, ⁵¹ “Long pa nog Botad ta, ondi' ita mokopongdodali' mongukum nog gotow tontal da di' ta inongogan mahatul bagun ta kosunan bog olo doda' og kohinangan non.”

⁵² Sokali' tinumabal og дума parasiuanan koyon nog, “Tidu a ta' dosop sog Galili? Liling mu mahatul bog olo og sinulat sog Kitab po' dion nika kotongow nog da'idun og polomolatas nog talu' nog Mikpongon nog maktidu sog Galili.”† [⁵³ Tubus nion og glam nilan dion, mikpoguli' ilan na.

8

Og glibun nog kibuya'an monglaki

¹ Tibua, si Isus, minangoy ion sog bulud nog ngalan non Olibu. ² Migboloma' ion, dali'ondow pa bonua, minangoy ion puli' sog glomalo-maan nog Baloy koyon nog Poktomuyan dia sog Mikpongon. Modakol nog gotowanan og miglibut dianon. Dia ion pogingkud sog titonga' nilan mokpanad dianilan. ³ Solian non mokpanad, minatong og polopanadanan nog botad nog bansa Hudyu bu og parasiuanan. Migoit

† 7:52 7:52 Sabap sog glolingit nilan, milapang ilan po' og polomolatas kitu' nog si Jona, maktidu ion sog Galili, bu ngon pa bayu' дума.

ilan nog glibun nog kibuya'an nilan monglaki mangka nilan pindogoy og glibun koyon sog sungu'an nog gotowanan koyon ⁴ mangka ilan poktalun' dia ni Isus nog, "Polopanad, og glibun koni kibuya'an nami monglaki. ⁵ Long pa nog Botad ta dun, og dinondag ni Muses nog og gotowog nog mokohinang mama' nog gininang nog glibun koni, sumboy botuon ion asta matoy. Bila buan ika, olo ma og motalu' mu dun?" ⁶ Sa'an ion sinakan nilan si Isus nog ma' nion po' pogolapsobapan nilan ion bagun ongon og dalan nilan sumumbung dianon. Tibua, minakung si Isus mangka ponulat nog tondu' non dia sog glupa'. ⁷ Sintak nilan koyon moksak dianon, minindog si Isus mangka ion poktalun' nog, "Sima og da'idun dusa non dianiu, ion og moguna matu sog glibun koni." ⁸ Tubus nitu', minakung nosop ion mangka sulat mokpuli' dia sog glupa'.

⁹ Dangan midongog nilan og talu' ni Isus koyon, piksigonatan nilan ion miguna og mokogulanganan asta og mibagak dion si Isus bu og glibun koyon nog pogindog dion. ¹⁰ Dadi, minindog si Isus mangka ion poksak dia sog glibun koyon nog, "Ibun, ain ilan noma dun? Onda'idun noma og misama' dianilan, og moleg mukum dianika?"

¹¹ "Onda'idun na, Polopanad," long nog glibun koyon dun.

Miktalu' si Isus nog, "Bila ma' nitu', ondi' u dosop ika ukumon. Uli' a na bu na' mu na inangon puli' og kohinangan mu kitu'."]

Si Isus og dolag nog gotowanan

¹² Tubus nitu', miktalu' nosop si Isus sog gotowanan nog, "Akon og dolag dia sog glam nog gotowanan dini sog dunya. Simasima og mogunut dianakon, ondi' na ompanow dia sog kodoloman. Suga'id non, og pomikilan non kodolagan nog dolag nog mokobogoy nog kotubu' nog da' kopus non."

¹³ Dadi, tinolu'an ion nog parasiuanan koyon nog, "Ika, og pinoksi'an mu koyon og dili glawas mu da. Dadi, og tinalu' mu koyon ondi' ba'is tudon."

¹⁴ Sokali' tinumabal si Isus nog, "Minsan si'oy tinoksi'an ku og dili glawas u, og piktalu' u omba'is tudon. Po' kosunan ku ain og piktiduan ku bu ain sop og posungu'an ku. Tibua amu, ondi' niu kosunan bog ain og piktiduan ku bu ain og posungu'an ku. ¹⁵ Amu, bila mongukum amu, daniu da pobianoy sog kotoan nog sagyaotow. Tibua akon, ondi' u mongukum. ¹⁶ Tibua, somo' mongukum u, og koukuman ku motud po' kona' u tibua sala, suga'id non, dua' ami nog Gama' u, og mikpopangoy kitu' dianakon. ¹⁷ Sinulat dia sog botad niu nog bila og koponaksi' nog dua' kotow mogbatuk, og koponaksi' nilan koyon motud. ¹⁸ Tigana', akon og mokotaksi' nog dili glawas u bu kodua' non, og Gama' u, og mikpopangoy kitu' dianakon."

¹⁹ Dadi, sinakan nilan ion nog, "Ain noma buan dun og Gama' mu kitu' nog pogolongon mu nog tumaksi' dianika?"

Tinabal ilan ni Isus nog, "Da' niu akon kilolaoy bog sima u. Bu da' niu dosop kilolaoy og Gama' u. Somo' kilolaan niu akon, kilolaan

niu dosop bosia og Gama' u.” ²⁰ Og glam nini tinalu' ni Isus solian non mokpanad dia sog glomalomaan nog Baloy koyon nog Poktomuyan dia sog Mikpongon, sog molani nog poktogu'an nilan nog sin nog bogoy nog gotowanan dia sog Mikpongon. Tibua, da'idun og mikogonop mukpa' dianon po' onda' pa datong og tang nog mokpukpa' ion dianilan.

Ondi' amu mokangoy sog gongayan ku

²¹ Miktalu' nosop si Isus dianilan nog, “Gumonat u na dini bu minsan si'oy ponontongon niu si'oy akon, ondi' niu da akon motongow. Bu matag amu na matoy nog dia amu pa sog dusa niu. Ain og gongayan ku ondi' amu mokangoy dun.”

²² Dadi, mikpoktalu' og kounutananan nog bansa Hudyu koyon nog, “Talu' non, ondi' ita mokangoy sog gongayan non. Olo gidoy og ma'ana nog tinalu' non koyon? Mongogotan ta' gidoy ion?”

²³ Tibua, ma' long ni Isus dun, “Gotow lupa'an amu da. Tibua akon, miktidu u sog glangit. Bu amu, gotow amu da dini sog dunya koni. Tibua akon, kona' u gotow dini. ²⁴ Tinalu' u na daniu nog matoy amu nog dia amu pa sog dusaanan niu. Bila ondi' amu tumud dun nog Akon, ion non u na ini, matoy amu nododa' nog dia amu pa sog dusaanan niu.”

²⁵ Dadi, sinakan nilan ion nog, “Sima a doda' buan?”

Tinumabal ion nog, “Ma' da nog piktalun u kitu' daniu tidu pa sog donsama'. ²⁶ Modakol pa og

motalu' u pa'ali sog kohinangan niu nog mimung mukum diani. Tibua akon, og poktolu'on ku dia sog gotowanan ain og midongog u kitu' sog mikpopangoy dianakon po' og poktolu'on non motud. Dadi, og piktal'u u kitu' diani motud."

²⁷ Onda' nilan kosabut nog og piktal'u non koyon, ion non og Gama' non sog glangit. ²⁸ Dadi, miktalu' si Isus nog, "Bila motundok niu na og Binata' sog Kilawan, dion kosunan niu na nog Akon, ion non u na ini. Bu kosunan niu dosop nog da' u poginang nog dili baya' u. Suga'id non, miktalu' u tibua nog ain pinanad nog Gama' u dianakon. ²⁹ Ion og mikpopangoy bu dinumuma dianakon. Bu da' non akon potiangoy. Po' moginang u somul non nog ain mosu'at kitu' dianon." ³⁰ Dadi, modakol og mikodongog nog piktal'u non koyon nog boya'an tinumud ilan dianon.

Og pangkat ni Abraham

³¹ Dadi, miktalu' si Isus dia sog Hudyuanan kitu' nog tinumud dianon nog, "Bila mokokunut amu dia sog pomali u, amu og tantu nog su-langgu'anan ku. ³² Bu bianan ditu' kosunan niu bog olo og motud. Bu bianan sog motud koyon, mogawon amu dun tidu sog kouliponan."

³³ Tinabal nilan ion nog, "Iduma moktal'u a ma nog gowonon ami saka og pangkat ami ni Apu' Abraham bu onda' ami sibon kulipon?"

³⁴ Tinabal ilan ni Isus nog, "Tolu'on ku diani, ain og gotow nog ondi' lumota' moginang nog dusa, ion miulipon nog dusa. ³⁵ Og gulipon kona' sakup sog konglangan. Tibua, og bata' sakup

nododa' nog konglangan kobon non. ³⁶ Dadi, bila gowonon amu nog Bata' nog Mikpongon, mogawon amu na doda' tidu sog kouliponan. ³⁷ Kosunan ku nog amu, pangkat amu ni Abraham. Tibua, pangkat non si'oy amu, poksipian niu akon munu' po' di' niu tolima'on og pomali u koni daniu. ³⁸ Og tinalu' u koni daniu ain og mitongow u kobon ku dia sog Gama' u. Tibua, og piginang niu koyon ain og midongog niu dia sog gama' niu."

³⁹ Tinumabal ilan nog, "Og gama' nami si Abraham."

Dadi, tinabal ilan ni Isus nog, "Somo' og tantu amu gombata'anan ni Abraham, ilingan niu bosia og ginang ni Abraham. ⁴⁰ Tibua, poksipian niu ma tanan akon munu'. Saka akon og mikposampot daniu nog motud nog midongog u sog Mikpongon. Si Abraham onda' poginang nog mama' nog kohinangan niu koyon. ⁴¹ Og piglogilingan niu koyon og kohinangan nog dili gama' niu."

Dadi, tinumabal ilan nog, "Kona' ami og kolombiada'. Solabuk da og gama' nami, ion non og Mikpongon."

⁴² Miktalu' si Isus nog, "Somo' motud nog gama' niu og Mikpongon, mololat amu bosia dianakon. Po' sa'an dini u po' ditu' u non miktidu. Kona' u og dili baya' og kangoy u koni dini, suga'id non, pipangoy non akon dini. ⁴³ Iduma ondi' niu ma mosabut og poktolu'on ku koni? Sa'an ondi' niu mosabut po' di' niu pokinongogan og talu' u. ⁴⁴ Mingunut amu doda' sog dili gama' niu nog si Kindagow bu

moleg amu moginang nog ain glegan non. Ion donsama' na polomunu' bu da'idun og balan non nog motud po' glam nog kohinangan non ondi' motud. Og tantu ponolu'on non og gloput po' moloput nododa' ion. Bu ion og poktiduan nog gloput. ⁴⁵ Sa'an poma, dangan miktalu' u nog motud, ondi' amu tumud dianakon. ⁴⁶ Sima og mikotaksi' daniu dion nog akon togo dusa u? Bila moktalu' u nog motud daniu, iduma ondi' amu ma tumud dun? ⁴⁷ Og gombata'anan nog Mikpongon monginongog nog talu' non. Sa'an ondi' amu mokinongog dianakon po' sabap sog kona' amu og gombata'anan nog Mikpongon."

Og talu' ni Isus pa'ali sog dili glawas non

⁴⁸ Tinabal si Isus nog kounutananan nog bansa Hudyu nog, "Ondi' ta' motud og poktolu'on nami koni nog ika og gotow Samaria bu sinongonan ka nog glatdiwata?"

⁴⁹ Tinumabal si Isus nog, "Da' u songonoy nog glatdiwata. Suga'id non, pigodaban ku og Gama' u, saka tinompola' niu akon. ⁵⁰ Onda' u pogapas nog dili dongog u. Tibua, ongon og mogapas dun bu ion mongukum bianan sog motud. ⁵¹ Tolu'on ku daniu, simasima og mokokunut dia sog pomali u, ondi' na doda' matoy."

⁵² Miktalu' og Hudyuanan koyon dianon nog, "Na! Bila ma' nion, kisunan nami na nog tinosopan ka doda' nog glatdiwata. Si Abraham minatoy. Bu og polomolatasanan kitu' nog talu' nog Mikpongon, mikpomatoy ilan dosop. Saka, moktalu' a nog bila ngon og mokokunut dia sog talu' mu, ondi' na doda' ion matoy? ⁵³ Labi a

pota' kotas sog mokogulanganan ta kitu' nog si Abraham bu og polomolatas kitu' nog talu' nog Mikpongon kobon nitu' nog mikpomatoy na? Po' balu' mu dun, sima a buan!"

⁵⁴ Tinabal ilan ni Isus nog, "Bila potason ku og dili glawas u, og bontugan ku da' sagnat non. Og mokpotas dianakon og Gama' u. Ion non ion og pogolongon niu nog Diwata niu. ⁵⁵ Da' niu ion sibon kilolaoy. Tibua akon, kilolaan ku ion. Bila tolu'on ku nog di' u ion kilolaan, moloput u buan mama' niu. Tibua, kilolaan ku ion bu mikokunut u dia sog pomali non. ⁵⁶ Og mogulang niu kitu' nog si Abraham linoliag tokodoy mogdodama nog gondow nog matong u. Bu og gondow koyon mitongow non na bu migda'da' ion tokodoy dun."

⁵⁷ Og Hudyuanan kitu' miktalu' dianon nog, "Aba! Da' pa tanan kodopot lima pulu' og tinonan mu saka moktalu' a nog mitongow nika si Abraham?"

⁵⁸ Dadi, tinabal ilan ni Isus nog, "Tolu'on ku diani, sog da' pa si Abraham bota'oy, Akon, ion non u na ini!"

⁵⁹ Dadi, mikpongimud ilan nog batu po' botuon nilan bosia ion. Tibua, miksolingod na si Isus mangka awa' sog glomalomaan nog Baloy koyon nog Poktomuyan dia sog Mikpongon.

9

Og gotow nog buta tidu pa sog kobata' di-anonkiuli'an ni Isus

¹ Solian nilan ompanow, si Isus bu og su-langgu'anan non, mitongow nilan og gotow nog

buta tidu pa sog kobata' dianon. ² Dadi, miksak dianon og sulanggu'anan non koyon nog, “Rabi, iduma ion gidoy mibuta ma og gotow koyon nog dangan pa binata'? Sabap ta' gidoy sog dusa nog mokogulang non, otawaka sabap ta' sog dusa non?”

³ Tinabal ilan ni Isus nog, “Kona' sabap sog dusa non otawaka sog dusa nog mokogulang non. Sa'an ion mibuta po' bagun da bianan dianon motongow og dasig nog Mikpongon.

⁴ Solian nog gondow pa, sumboy inangon ta og ginang nog mikpopangoy kitu' dianakon dini. Po' bila moglogobi na, da'idun na og mokopoginang.

⁵ Sog solian nog dini pa sog dunya, akon og dolag nog dunya nog mokpodolag nog pomikilan nog gotow.”

⁶ Dangan miluksad og talu' ni Isus koyon, dinumula' ion sog glupa' mangka non loklasoy og glupa' kitu' nog dinula'an non dia sog mata nog buta koyon ⁷ mangka non tolu'oy og buta koyon nog, “Angoy a pongula'up ditu' sog glibosung nog Siloam.” (Og ma'ana nog Siloam koni, Pipangoy.) Dadi, minangoy og buta koyon ditu' mangka pongula'up. Dangan mikpuli' ion, mikotongow na.

⁸ Og sumbaloyanan non bu ain og mikotongow dianon monontoli', mikpoktalul' ilan nog, “Kona' non ta' gidoy ion og gotow kitu' nog mogingkud bu poktayak mongoni nog sin?”

⁹ Og duma mikpoktalul' nog ion non og buta kitu'. Og duma sop moktalul' nog, “E! kona' non, le. Og ganggid non tibua.” Dadi, miktalul' og bakas buta kitu' nog, “Akon le, og buta kitu'!”

¹⁰ Dadi, sinakan nilan ion nog, “Olo ma og migandun dun nog mokotongow a na ma?”

¹¹ Tinumabal ion nog, “Og gotow nog og ngalan non si Isus, ion dinumula' sog glupa' mangka non loklasoy sog mata u og glupa' kitu' nog dinula'an non mangka ion poktalu' nog, ‘Angoy a pongula'up ditu' sog Siloam.’ Dadi, minangoy u mongula'up ditu'. Dangan mitubus u mongula'up, mokotongow u na.”

¹² Dadi, miksak ilan nosop nog, “Ain noma ion dun?”

Tinumabal ion nog, “Da' a sunoy. Ondi' u kosunan.”

Piksumodiaan nog parasiuanan og buta koyonbog olo og bianbian non mokotongow

¹³ Dadi, inoit nilan ditu' sog parasiuanan og gotow kitu' nog bakas buta. ¹⁴ Og gondow kitu' nog koloklas ni Isus nog basak dia sog mata nog gotow kitu' mibona' sog Gondow nog Pogulali. ¹⁵ Dadi, sinakan ion nog parasiuanan koyon bog olo og migandun nog kopokotongow non. Tinabal non ilan nog, “Linoklasan non nog basak og mata u mangka u pongula'up. Dadi, mokotongow u na numun kitu'.”

¹⁶ Mikpoktalu' og duma parasiuanan nog, “Og gotow kitu' nog mikokuli' dianon kona' gonat sog Mikpongon po' da' non pogbotadoy og Gondow nog Pogulali.”

Tibua, og duma mikpoktalu' nog, “Ngon ta' og bolodusaon* nog mokopoginang nog gingy-ata'anan mama' nog gininang non koyon?” Dadi, onda' ilan poksolabuk nog pomikilan.

¹⁷ Sinakan nilan nosop ion mokpuli' nog, “Bila ika buan, sima gidoy og gotow koyon nog long mu dun nog ion og mikokuli' dianika?”

Tinabal non ilan nog, “Ion og polomolatas nog talu' nog Mikpongon.”

¹⁸ Og kounutananan nog bansa Hudyu kitu' onda' tud nog og gotow kitu', ion tantu nog bakas buta kitu'. Dadi, sinabi nilan og mokogulang non mangka nilan sakoy nog, ¹⁹ “Og bata' niu ta' ini? Bila og bata' niu, motud ta' nog donsama' na og buta tidu pa sog kobata' dianon? Bila motud, olo ma og migandun nog kopokotongow non?”

²⁰ Tinumabal og mokogulang non koyon nog, “Kisunan nami nog ion non ini og bata' nami kitu' bu donsama' na ion og buta. ²¹ Tibua, di' nami kosunan bog olo og migandun nog iduma mokotongow noma ion otawaka bog sima og mikokuli' dianon. Suga'id non, sakoy niu ion po' mosolag na ion bu moto da ion tumabal.”

²² Sa'an ma' nitu' og tabal nilan dun po' mondok ilan sog kounutananan kitu' nog Hudyu. Po' og kounutananan kitu', mikpodonsama' na moktalu' nog minsan sima og moktalu' nog si Isus, ion og Kristu, og gotow koyon ondi' na kumboyon sumolod sog baloy nog poglumpukan nog

* **9:16** 9:16 Og pigolong koyon nog iningolanan og bolodusaon, og gotowanan kitu' nog long nog parasiuanan dun, sumboy ponumpilian po' da' pokokunut sog Botad nog bansa Hudyu.

bansa Hudyu. ²³ Sa'an tinumabal og mokogulang non koyon nog, "Sakoy niu ion po' moto da ion tumabal."

²⁴ Dadi, sinabi nilan puli' og bakas buta kitu' mangka nilan tolu'oy dianon nog, "Sapa a sog sungu'an nog Mikpongon bu posun mu ain og motud. Kisunan nami nog og gotow kitu', ion og bolodusaon."

²⁵ Tinumabal og gotow koyon nog, "Ondi' u kosunan bog bolodusaon ta' ion otawaka kona' ta'. Sokot da og kosunan ku nog akon, dini kitu' og buta u, tibua, numun koni mokotongow u na."

²⁶ Sinakan nilan ion mokpuli' nog, "Olo og ginandun non dianika? Olo ginandun non kobulung non nog mata mu?"

²⁷ Tinabal non ilan nog, "Tinalu' u na dianiu. Tibua, da' amu pokinongog dun. Iduma moleg amu ma nosop mokinongog dun mokpuli'? Amu si'oy, moleg amu ta' moksulanggu' dianon?"

²⁸ Piglolingitan nilan ion dun bu sinolap nilan ion monalu'. Long nilan dun, "Ika, og sulanggu' a nog gotow kitu'. Tibua ami, sulanggu' ami ni Apu' Muses! ²⁹ Kisunan nami nog og Mikpongon, ion miktalu' dia ni Apu' Muses. Tibua, og gotow koyon nog pogolongon mu nog mikokuli' dianika, minsan si'oy og piktiduan non, ondi' nami tanan kosunan."

³⁰ Dadi, og gotow kitu' nog kiuli'an miktalu' nog, "Mosobu' u tokodoy dun nog iduma ondi' niu motanan kosunan og piktiduan non nog saka ion og mikobuka' nog tinontongan ku. ³¹ Kisunan ta nog og Mikpongon ondi' monomba' sog gotow nog bolodusaon. Suga'id non, tumabang ion

sog gotow nog mogadab dianon bu moginang nog glegan non. ³² Tidu pa sog kopokpongon nog dunya asta sog numun koni, da'idun pa og midongog ta nog gotow nog mikokuli' nog buta nog tidu pa sog kobata' dianon. ³³ Dadi, somo' og gotow kitu' nog onda' gonat sog Mikpongon, ondi' ion bosia mokopoginang dun."

³⁴ Tinabal nilan ion nog, "Pokponadan nika ta' ion ami? Ika, og bolodusaon ka tidu pa sog kobata' dianika." Dadi, binugow nilan ion sog baloy nog poglumpukan nilan koyon bu tidu ditu', da' nilan na ion kumboyoy mampu' dianilan.

Og buta dia sog kinodiwata

³⁵ Dangan midongog ni Isus nog og bakas buta kitu' binugow nilan na sog baloy nog poglumpukan nilan, pingumbalak non ion. Dangan mitongow ion ni Isus, sinakan non ion nog, "Tumud a ta' dia sog Binata' sog Kilawan?"

³⁶ Tinumabal ion nog, "Sima ion, Sir? Posun mu pa dianakon bagun u tumud dianon."

³⁷ Tinabal ion ni Isus nog, "Mitongow mu na ion. Og duma mu buan koni mogabitabit, ion non ini."

³⁸ Dadi, miktalu' og gotow koyon nog, "Kounutan ku, tumud u," mangka non ion tomuyoy.

³⁹ Miktalu' si Isus nog, "Sa'an minangoy u dini sog dunya po' bagun ombahagi' og gotowanan.

Ain og buta mimung nog mokotongow bu ain og mokotongow, mimung ilan nog buta.”†

⁴⁰ Og duma parasiuanan koyon dion nog midongog nilan og talu' ni Isus koyon, miksak ilan nog, “Po' iduma, buta ami ta' buan?”

⁴¹ Dadi, tinumabal si Isus nog, “Somo' mibuta amu, ondi' amu bosia komotudan. Tibua, miktalu' amu ma nog mokotongow amu, sa'an ion kimotudan amu po' da' amu tud sog talu' nog Mikpongon.”

10

Og pononggi'an pa'ali sog polongipat nog bilibili

¹ Dadi, miktalu' nosop si Isus nog pononggi'an. Long non dun, “Tolu'on ku daniu, ain og gotow nog sumolod dia sog kudal nog bilibilianan nog di' mian dia sog bongawan nog sumolap momian, og gotow koyon og polonakow otawaka og polonglampas. ² Tibua, bila og gotow dia bian sog bongawan, og gotow koyon og polongipat doda' nog bilibilianan non. ³ Bu bila sumolod ion, buka'an mogdayun ion nog pogipat koyon nog bongawan mangka non posolodoy. Bu og bilibilianan koyon mokinongog dianon. Sobion non og ngalananan nog bilibilianan non mangka non ilan oitoy sog glowasan. ⁴ Bila poluason non na og bilibilianan non koyon, moguna ion dian- ilan bu mogunut ilan dianon po' kilolaan nilan

† **9:39** 9:39 Og ma'ana non, ain tumud dianon mimung kona' na og buta po' mosabut nilan na og motud. Bu ain og gonda' tud, mokotongow ilan si'oy, og buta ilan da sabap sog da' nilan tobukoy og motud.

og gonek non. ⁵ Tibua, ondi' ilan mogunut sog len gotow. Mokpongobok ilan tanan po' ondi' nilan kilolaan og gonek non.” ⁶ Og pononggi'an koyon nog inuksugan ni Isus dianilan, onda' nilan kosabut bog olo og ma'ana non.

Si Isus molongas nog polongipat nog pigotowan non

⁷ Dadi, miktalu' nosop si Isus nog, “Tolu'on ku daniu, nog akon og bongawan kitu' nog bianan nog bilibilianan. ⁸ Ain og gotowanan kitu' nog mikuna dianakon, polonakow bu polonglampasanan ilan. Tibua, og bilibilianan koyon onda' pokinongog dianilan. ⁹ Akon og bongawan. Ain og gotow sumolod nog mian dianakon, motabang ilan. Mokopogliusolod ilan bu motongow nilan og pongoksaban nilan. ¹⁰ Og polonakow mangoy tibua monakow, mongula'at, bu momunu'. Tibua akon, sa'an minangoy u dini po' bagun ilan da kongonan nog kotubu' kitu' nog ondi' kolobian og koba'is non.

¹¹ “Akon da og molongas nog polongipat nog bilibilianan. Og molongas nog polongipat nog bilibili otason non matoy sog kopogipat non nog bilibilianan non. ¹² Og gotow kitu' nog sagya da tinindanan mogipat nog bilibilianan, kona' non og gapu' nilan. Dadi, bila ngon og mokotua' nog glimong, gonatan non og bilibilianan koyon mangka gobok nog boya'an mokpokpola' og bilibilianan koyon gumobok po' ponglosigon ilan nog glimong. ¹³ Sa'an ginumobok og gotow koyon po' sagya da tinindanan. Dadi, da'idun og balan non nog bilibilianan kitu'.

14 “Akon da og molongas nog polongipat nog bilibilianan kitu' po' kilolaan ku og bilibilianan ku bu ilan si'oy kilolaan nilan dosop akon. 15 Domikian dosop ma' nog Gama' u bu akon, nog kilolaan non akon bu kilolaan ku dosop ion. Bu otason ku matoy sabap dianilan. 16 Ongon pa og duma bilibilianan ku nog da' dini sog dialom nog kudal koni. Sumboy dosop koponulu'an ku ilan po' ilan si'oy, mokinongog ilan dosop nog talu' u boya'an mimung nog solabuk og glam nog bilibilianan ku bu solabuk da og polongipat nilan. 17 Sa'an molalam og Gama' u dianakon po' mongatas u matoy bagun u motubu' mokpuli'. 18 Da'idun og mokopogbaya' munu' dianakon. Suga'id non, uokilon ku og glawas u nog bunu'on po' ma' nitu' og baya' nog binogoy nog Gama' u dianakon nog matoy u bu motubu' u da mokpuli'. Ion non ini og dondagan nog Gama' u dianakon.”

19 Sabap sog tinalu' ni Isus koyon, mimung nog mibahagi' nosop og pomikilan nog gotowanan dun. 20 Modakol ilan og miktalu' nog, “Og gotow koyon tinosopan nog glatdiwata bu migbunog. Iduma monginongog ita ma dianon?” 21 Tibua, og duma mikpoktalu' ilan nog, “Somo' tinosopan ion nog glatdiwata, ondi' mama' nini og pomali non. Ongon ta' buan og glatdiwata nog kuli'an non og gotow nog donsama' na buta?”

Og kounutananan nog bansa Hudyu onda' tud dia ni Isus

22 Tubus nitu', dangan minatong og kologya'an nilan koyon nog ngalan non og Guakil sog Mikpongon nog Baloy nog Poktomuyan dianon,

ditu' sog Jerusalem, mibona' sog timpu motig-dow. ²³ Bu migdundaan si Isus sog glomalomaan nog Baloy koyon nog Poktomuyan, dia dapit sog iningolanan og Pogbianan ni Solomon. ²⁴ Dadi, piglumpukan ion nog Hudyuanan mangka ilan poksak dianon nog, "Nanu mu potintuoy dianami bog sima a doda'? Bila ika og Kristu, pologdong mu dianami."

²⁵ Tinabal ilan ni Isus nog, "Mitubus u na tolu'oy daniu, tibua, ondi' amu tumud dianakon. Og piginang u kitu' nog gingyata'anan bianan sog ngalan nog Gama' u, mikotaksi' pa'ali dianakon. ²⁶ Tibua, ondi' amu tumud dun po' kona' u amu bilibilianan.* ²⁷ Og bilibilianan ku, monginongog ilan nog talu' u. Kilolaan ku ilan bu mokokunut ilan dianakon. ²⁸ Bogayan ku ilan nog kotubu' nog da'idun kopus non bu di' ilan na mogla'at. Bu da'idun og mokagow dianilan dia sog gongkoman ku. ²⁹ Og Gama' u, ion motas sog glam non bu binogoy non ilan dianakon. Da'idun og mokagow dianilan tidu dia sog gongkoman non. ³⁰ Akon bu Gama' u solabuk ami da."

³¹ Dadi, og Hudyuanan mikpongimud ilan nosop nog batu po' botuon nilan bosia ion. ³² Tibua, miktalu' si Isus dianilan nog, "Pitongow u daniu og molongas nog kohinangan nog dinondag dianakon nog Gama' u. Ain sog kohinangan ku kitu' nog molongas niu akon botuon dun?"

³³ Tinumabal og Hudyuanan kitu' nog, "Kona' sabap sog kolongas nog kohinangan mu koyon

* **10:26** 10:26 Og pigolong ni Isus koyon nog bilibilianan, og pigotowan non.

nog boya'an botuon nami ika dun, tibua, sabap nog pigloka'loka'an mu monalu' og Mikpongon po' pibatuk mu og glawas mu dianon saka sagaotow a da."

³⁴ Dadi, tinabal ilan ni Isus nog, "Onda' ta' sulatoy dia sog Botad kitu' nog talu' nog Mikpongon dun nog, 'Amu og kodiwotaan?'† ³⁵ Kisunan ta nog ain og misulat sog Botad kitu' ondi' mosop. Bila tinolu'an ilan ma nog kodiwotaan og binogayan kitu' nog Botad, ³⁶ olo gidoy og kotalu' niu dun dia sog pinili' kitu' nog Gama' nog pipangoy non dini sog dunya? Iduma tolu'an niu ma akon nog pigloka'loka'an ku monalu' og Mikpongon sabap nog tinalu' u nog akon og Bata' non? ³⁷ Di' amu pia tumud dianakon somo' kona' u piginang og ginang nog Gama' u. ³⁸ Tibua, bila ininang u da og ginang non kitu', minsan si'oy ondi' amu tumud dianakon, tud niu og kohinangan ku kitu' nog tumaksi' dianakon bagun niu da sunan bu mosabut nog akon, dia u sog Gama' bu og Gama' dia dosop nakon." ³⁹ Dadi, ukpa'an nilan nosop bosia ion. Tibua, onda' ion pokpukpa' dianilan.

⁴⁰ Dadi, minangoy ion puli' ditu' sog dipag nog tubig nog Jurdan sog bakas pimunyagan kitu' ni Jan mangka ion pogonongonong ditu'. ⁴¹ Bu modakol og gotowanan og mikpogangoy ditu' non. Mikpoktalu' ilan nog minsan si Jan, da' poginang nog gingyata'anan. Tibua, og glam nog tinalu' non pa'ali dia sog gotow koni motud. ⁴² Dadi, modakol nog gotowanan og tinumud dia

† **10:34** 10:34 Salmu 82:6

ni Isus dion sog bonua koyon.

11

Og kopatoy ni Lasarus

¹ Ongon og gotow nog ondi' mokodag ngalan non si Lasarus, tidu sog koliwagan bonua nog Betani, og pigonongan ni Maria ilan nog putupusod non nog si Marta. ² Si Maria, ion non og minudud kitu' nog pogomut dia sog botis ni Isus mangka non punasoy nog buk non. Og gilug nilan si Lasarus, ondi' mokodag. ³ Dadi, pisobutan nog kolibunanan koyon si Isus nog, "Kounutan, og kololaman mu kitu' ondi' mokodag."

⁴ Dangan midongog ni Isus, miktalu' ion nog, "Og mosakit ni Lasarus kitu' ondi' mogdoksuan sog patoy. Suga'id non, sabap dion ompotas og Mikpongon dun bu akon si'oy nog Bata' non, ompotas u dosop dun." ⁵ Molalam si Isus nog pomogilug koyon. ⁶ Tibua, minsan midongog non na nog ondi' mokodag si Lasarus, migonong pa ion dion asta milibuas dua' ondow. ⁷ Tubus nitu', miktalu' si Isus dia sog sulanggu'anan non nog, "Alung, mokpuli' ita sog Judia."

⁸ Tibua, miktalu' og sulanggu'anan non dianon nog, "Rabi, bogu a dotanan poksipioy matu nog gotow Hudyuanan ditu' saka mokpuli' a nosop ditu'?"

⁹ Tinumabal si Isus nog, "Kona' ta' nog sopulu' bu dua' oras og gondow? Og gotow, bila ompanow nog gondow pa, ondi' ion mokosoksug po' motongow non og bianan non kobal nog dolag nog dunya koni. ¹⁰ Tibua, bila ompanow

ion nog gobi, mokosoksug ion po' mipalong na og tiow non.” ¹¹ Bu tubus nitu', miktalu' nosop si Isus nog, “Og glokole ta nog si Lasarus mikotulug. Sa'an mangoy u ditu' po' ongoyon ku ion tonudoy.”

¹² Tinumabal og sulanggu'anan non nog, “Kounutan, bila sagya da mikotulug ion, molongas tanan bagun ion kuli'an.” ¹³ Og ma'ana nog tinalu' ni Isus kitu', si Lasarus minatoy. Tibua, balu' nog sulanggu'anan non koyon dun sagya da mikotulug.

¹⁴ Dadi, pilogdong ni Isus dianilan nog, “Si Lasarus minatoy. ¹⁵ Migda'da' u nog da' u ditu' sog tang nog kopatoy non po' kobo'isan amu dun. Po' ongon og kolegan ku mokpotongow dianiu bagun dumungag og kopongandol niu dianakon. Dadi, alung, mangoy ita ditu' non.”

¹⁶ Tubus nitu', si Tomas, nog kodua' ngalan non Gapid, miktalu' dia sog pakasi sulanggu'anan non nog, “Alung, mogunut ita dianon po' unungan ta ion.”

Si Isus, ion og poktiduan nog kotubu'bu mokpotubu' nog minatoy

¹⁷ Dangan minatong ilan ditu' sog Betani, midongog non nog pat ondow na tidu lobongon si Lasarus. ¹⁸ Og bonua nog Betani koni, ongon tolu kilumitru og glayu' non tidu sog Jerusalem. ¹⁹ Dadi, modakol gotow Hudyu nog miktidu sog Jerusalem minangoy mongamu' dia ni lo' Marta ilan ni Maria. ²⁰ Dangan midongog ni Marta nog si Isus posungu' matong, linumpak non ilan. Tibua, si Maria mibagak sog baloy nilan.

²¹ Dangan miglumpak ilan, miktalu' si Marta dia ni Isus nog, "Kounutan, somo' dini a da, ondi' bosia matoy og gilug u kitu'. ²² Tibua, kosunan ku da nog minsan numun kitu' bogoyon nog Mikpongon dianika minsan olo og pongonion mu dianon."

²³ Miktalu' si Isus dianon nog, "Og gilug niu kitu' motubu' da mokpuli'."

²⁴ Tinumabal si Marta nog, "Kosunan ku nog motubu' da ion mokpuli' bila potubu'on na mokpuli' sog gimpusan nog gondow og glam nog mikpomatoy kitu'."

²⁵ Dadi, miktalu' si Isus dianon nog, "Akon og mokpotubu' puli' nog minatoy. Akon og poktiduan nog kotubu'. Og gotow nog tumud dianakon, minsan si'oy matoy ion, motubu' da ion mokpuli'. ²⁶ Bu og gotow nog totubu' nog tumud dianakon, ondi' ion mokangoy sog kopatoy nog da' kopus non. Tumud a ta' dun og talu' u koni dianika?"

²⁷ Tinumabal si Marta nog, "O'o, Kounutan, tumud u nog ika og Kristu, og Bata' nog Mikpongon nog pigdodomaan nami matong dini sog dunya."

²⁸ Dangan midoksu' tolu'oy ni Marta, inangoy non og gilug non nog si Maria mangka non ilomoy nog, "Og Polopanad minatong na bu sinabi non ika." ²⁹ Ampun midongog ni Maria ini, migbuat ion mogdayun mangka angoy ditu' ni Isus. ³⁰ Bu si Isus da' pa solod sog gimbolayan koyon. Ditu' pa ion sog linumpakan kitu' ni Marta dianon. ³¹ Og Hudyuanan koyon nog mingamu' dia ni Maria, dangan mitongow nilan nog migdali'dali' ion mogbuat mangka panow,

inunutan nilan ion po' balu' nilan dun, mangoy ion moksogow ditu' sog globong nog gilug non kitu'.

³² Dangan minatong si Maria ditu' bu mitongow non si Isus, mininglu'ud ion sog sungu'an non mangka poktalunog, "Kounutan, somo' dini a da, ondi' bosia matoy og gilug u kitu'."

³³ Dangan mitongow ni Isus si Maria dunut og Hudyuanan kitu' nog mikpoksogow, pingingloyu'an ion dun. ³⁴ Dadi, miksak ion nog, "Ain niu ion linobong?"

Tinabal nilan ion, "Kounutan, ongoyon ta tontongoy."

³⁵ Miksogow si Isus.

³⁶ Dadi, long nog Hudyuanan dun, "Landu' og glolaman non dia ni Lasarus." ³⁷ Tibua, ongon og duma gotow nog mikpoktalunog, "Bila kiuli'an non ma og buta kitu', ombulung non dosop bosia si Lasarus bagun di' matoy!"

Si Lasarus pitubu' ni Isus puli'

³⁸ Pogdatong nilan dion, pingingloyu'an nosop si Isus. Og globong kitu' og sangub nog dia sog pampang nog tinimpong nog mosolag nog batu.

³⁹ Miktalu' si Isus nog, "Awa' niu og batu koyon."

Tibua, miktalu' si Marta nog, "Kounutan, minodu' na po' pat ondow na ion tidu lobongon."

⁴⁰ Miktalu' si Isus dianon nog, "Onda' u ta' tolu'oy dianika nog bila tumud a, motongow nika og kotas nog baya' nog Mikpongon?" ⁴¹ Dadi, inawa' nilan og batu kitu' nog poktimpong nog globong koyon. Tubus nitu', tinumongal si Isus sog glangit mangka poktalunog, "Solamat

Ama', po' inginongogan mu akon. ⁴² Kosunan ku nog kobon non ponginongogan mu akon. Tibua, sabap sog gotowanan koni dini, sa'an ini podongogon ku bagun ilan tumud nog ika doda' og mikpopangoy dianakon dini sog dunya."

⁴³ Tubus nitu', miktalu' nog mosikad si Isus nog, "Lasarus, luas a dion!" ⁴⁴ Dadi, linumuas mogdayun si Lasarus nog miputus pa nog saput og glawas non, og komot non, bu og botis non. Og gulu non binogbod nog pangyu'. Miktalu' si Isus, "Ubadoy niu ion bagun mokopanow."

Migupakat og kounutananan nog Hudyupa'ali sog kobunu' nilan dia ni Isus

Matiu 26:1-5, Mark 14:1-2, Luk 22:1-2

⁴⁵ Modakol nog Hudyuanan kitu' nog minangoy mongamu' dia ni Maria, tinumud ilan dia ni Isus dangan mitongow nilan og gininang non kitu'. ⁴⁶ Tibua, og dumaanan nilan kitu', minangoy ilan ditu' sog parasiuanan mangka nilan tolu'oy og gininang ni Isus kitu'. ⁴⁷ Og mokokotas nog boliananan, bu og parasiuanan, migupakat ilan nog Polongukumanan nog Bansa Hudyu* bog olo og gondunon nilan dia ni Isus po' long nilan dun, "Og gotow koyon, modakol og ginang non nog kosobu'sobu'. ⁴⁸ Bila potiangon ta ion, og glam nog gotow tumud dianon. Bu bila ma' nitu', ongoyon ita nog sundaluanan nog pigdotu'an nog Roma, mangka nilan poglo'atoy

* **11:47** 11:47 Og gukum nog bansa Hudyu solabuk da bu ngalan non og Sanhedrin. Pitu pulu' bu sala kotow mipili' nog polongukum mingkud sog gukum nilan koyon.

og Baloy nog Poktomuyan ta bu asta og bansa ta.”

⁴⁹ Dadi, sala kotow dianilan, si Kaypas og kounutan nog boliananan sog ton koyon, mik-talu' ion nog, “Og sobu' amu doda' tokodoy!
⁵⁰ Da' niu ta' kopikil nog golom pa og sala kotow tibua og matoy dia sog glam nog gotow gaba' nog mogla'at og tibuk nog bansa ta?” ⁵¹ Da' non ini tolu'oy nog dili kotoan non. Tibua, sabap nog ion og kounutan nog boliananan sog ton koyon, sa'an mitalu' non. Po' pipikil dianon nog Mikpongon nog podonsoma'on non tumalu' nog sumboy si Isus sumoliu matoy sog tibuk nog bansa Hudyu. ⁵² Bu kona' tibua sog bansa Hudyu, suga'id non, sabap sog kopatoy non, og glam nog pigotowan nog Mikpongon limudon non tidu sog ainain nog bonua po' poksolobukon non ilan. ⁵³ Tidu ditu', og kounutananan nog bansa Hudyu, minontong ilan nog pondayan bagun nilan ombunu' si Isus.

⁵⁴ Dadi, da' na ion pokpotampal mogdundaan dia sog bonua nog Judia koyon. Suga'id non, minangoy ion ditu' sog bonua nog ngalan non og Ipraim sog molani nog bonua koyon nog da'idun og gotow dun. Bu ditu' ilan migonongonong nog sulangu'anan non.

⁵⁵ Dangan dali' na datong og tang nog kol-ogya'an nog bansa Hudyu nog ngalan non og Linius, modakol og gotowanan nog mikpogan-goy sog Jerusalem nog diadia mikpoktidu nog bonuaanan bagun nilan minang og pogbotadon nilan kitu' nog mongugas mangka si'oy datong og kologya'an nilan kitu' nog Linius. ⁵⁶ Dadi,

pikponontong nilan si Isus. Bu solian nilan koyon mogindog dia sog glomalomaan nog Baloy koyon nog Poktomuyan dia sog Mikpongon, miksinaksakoy ilan nog, “Mangoy ta' gidoy itu' ion tumua' nog kologya'an koni?”⁵⁷ Tibua, og mokokotas nog boliananan koyon bu og parasiuanan koyon, tinalu' nilan na nog bila ongon og mokotongow dia ni Isus, posunon nilan moglandan. Sa'an itu' po' bagun nilan ion kukpa'an.

12

Pimogomutan si Isus ditu' sog Betani

Matiu 26:6-13, Mark 14:3-9

¹ Gonom gobi dona mangka datong og kologya'an nilan koyon nog iningolanan nog Liniusan, minangoy si Isus sog Betani, sog bonua ni Lasarus, og gotow kitu' nog pitubu' non puli'. ² Bu miksimpan ilan nog ponganon nog kidotongoy ni Isus dion nilan. Si Marta og miktolagad, bu si Lasarus koni minampu' kuman dianilan. ³ Koni sop ni Maria, minalap ion nog landu' kologan nog pogomut ngalan non og nard mangka non ududoy sog botis ni Isus bu punasoy nog buk non. Dadi, sinumongyub notibua og gomut nog pogomut koyon sog gliwag nog baloy koyon.

⁴ Tibua, og sala kotow sulanggu' ni Isus koyon nog si Judas Iskariot, og mongula'at kitu' dia ni Isus, miktalu' ion nog, ⁵ “Mologan tokodoy og pogomut koyon. Iduma onda' ma poksaluy

og glana momut koyon nog tolu gatus dinari* mangka bogoyoy sog miskinananan?" ⁶ Tinalu' non ini, kona' po' milolat ion sog miskinanan, suga'id non, og polonakow ion. Po' ion og toliipat nog sin nilan bu sumolingka malap ion dun.

⁷ Dadi, miktalu' si Isus nog, "Potiang niu si Maria. Po' sa'an ion sinimpan non og pogomut koyon po' bila matoy u, ududon non dianakon bila lobongon u na. ⁸ Og miskinan kobon non mokunul amu da nilan. Tibua akon, di' ita niu kobon non mokunul."

⁹ Modakol nog gotowanan og mikodongog nog si Isus ditu' sog Betani. Dadi, mikpogangoy ilan ditu'. Bu sa'an mikpogangoy ilan ditu' kona' tibua po' moleg ilan tumontong dia ni Isus, suga'id non, bagun nilan dosop motongow si Lasarus nog pitubu' non kitu' puli'. ¹⁰ Dadi, mipikil nog mokokotas nog boliananan koyon nog si Lasarus si'oy bunu'on nilan dosop. ¹¹ Po' sabap dianon modakol og gotow Hudyuanan nog tinumud dia ni Isus bu ondi' ilan na mokokunut dia sog kounutananan nilan.

Og ba'asa dia ni Isus kosolod non sog Jerusalem

Matiu 21:1-11, Mark 11:1-11, Luk 19:28-40

¹² Migboloma' ion, modakol og gotowanan nog minangoy tumua' sog kologya'an koyon sog Jerusalem, midongog nilan nog si Isus posungu' dosop matong ditu'. ¹³ Dadi, mikpongalap ilan nog dawon mama' nog dawon nog bunga

* **12:5** 12:5 Og golaga' nog sala dinari koyon, mokotindan laga' sindow nog sala kotow.

mangka nilan lumpakoy si Isus dia sog dalan. Mikpogekekes ilan nog, “Songlitan og Mikpongon! Pipia ion nog minangoy dini bianan sog ngalan nog Mikpongon! Pipia ion og Datu' sog bansa Israel!” ¹⁴ Si Isus mikotongow nog nati nog asnu[†] nog sokayan non. Po' ma' nini og sinulat dia sog Kitab, ¹⁵ “Amu gotowanan sog Sion, na' amu mondok po' tontong niu, og datu' niu posungu' na matong nog poksakoy dia sog nati nog asnu.”[‡]

¹⁶ Tigana', onda' pa kosabut nog sulanggu'anan non koyon og bianbian ni Isus koyon. Tibua, dangan piotas na si Isus sog glangit, mipondom nilan nog sinulat kitu' sog Kitab pa'ali dianon, ion non na og ininang nilan kitu' dianon.

¹⁷ Og gotowanan kitu' nog mikotongow dia ni Isus, sog kopotubu' non bu kosabi non dia ni Lasarus tidu sog globong, pikpulonag nilan og dongogan nog ginang non koyon. ¹⁸ Sa'an modakol og gotowanan nog linumumpak dianon po' sabap sog gininang non kitu' nog kosobu'sobu'. ¹⁹ Dadi, mikpogabitabit og parasi-uanan koyon nog ilanilan da nog, “Na! Tontong niu! Ondi' ita mokantu dianon po' mikpogunut na dianon og glam nog gotowanan sog tibuk nog dunya koni!”

Pidonsama' ni Isus tumalu' og kopatoy non

²⁰ Ongon dosop og duma gotowanan nog bansa Girik nog tinumua' sog kologya'an kitu' sog

[†] **12:14** 12:14 Og asnu mama' nog bayu'bayu' nog kuda'.

[‡] **12:15** 12:15 Sakaraya 9:9. Og Sion koni, og kodua' ngalan nog Jerusalem.

Jerusalem po' tumamuy ilan dosop sog Mikpongon. ²¹ Minangoy ilan ditu' ni Pilip. Og Pilip koni og gotow Betsaida nog sakup nog Galili. Long nilan dun dia ni Pilip, "Le, bila mogusoy da, moleg ami bosia maktongow dia ni Isus." ²² Dadi, inangoy uksugoy ni Pilip ditu' ni Andriu, mangka nilan ongooyog pogobitoy ditu' ni Isus.

²³ Dadi, miktalu' si Isus nog, "Minatong na og tang nog og Binata' sog Kilawan, potason nododa'. ²⁴ Tolu'on ku dianiu, ibalat da sog solongow boni', bila ondi' lobuton, ondi' nododa' tumubu' bu sumongku'. Tibua, bila lobuton da, sumongku' nododa'.[§] ²⁵ Domikian dosop og gotow nog bila bololaga' dianon og kotubu' nog dini da sog kilawan, og kotubu' non koyon ombolong da. Tibua, og gotow nog di' non inggula'an og kotubu' non dini sog kilawan, og kotubu' non koyon asta sog da' kopus non. ²⁶ Simasima og moleg mimung nog sosoligan ku, sumboy mokokunut dianakon. Po' minsan ain u angoy, ditu' dosop og sosoligan ku. Bu potason ion nog Gama' u, ain og gotow nog tumuman nog dondagan ku.

²⁷ "Numun kitu' kilogonan u moppikilpikil bog olo og poktolu'on ku. Bu di' u dosop maktalu' nog, 'Ama', tobangan mu akon sog sinsaan ku koni posungu'.' Po' sa'an minangoy u dini sog dunya bagun ku kobianan og sinsaan koyon.

²⁸ Suga'id non, tolu'on ku nog, 'Ama', potongow

§ 12:24 12:24 Og ma'ana nog piktalu' non koyon, sumboy nododa' si Isus matoy po' bagun da og gotowanan kongonan nog kotubu' nog da' kopus non.

mu sog gotowanan og kotas nog baya' mu.' "

Gomonsunoy pa, ongon og talu' nog midongog nilan nog miktidu sog glangit. Long pa nog talu' koyon dun, "Pitongow u na og kotas nog baya' u bu potongowon ku pa mokpuli'." ²⁹ Og gotowanan koyon dion nog mikodongog dun, miktalu' ilan nog, "Miglugung le og bonua." Tibua, og duma miktalu' ilan nog, "Miktalu' dianon og moloikat nog Mikpongon."

³⁰ Dadi, miktalu' si Isus dianilan nog, "Og gonek koyon nog midongog niu, kona' nakon og pidongogan dun, suga'id non, amu. ³¹ Numun koni minatong na og tang nog og Mikpongon mongukum sog glam nog gotow. Bu si Kindagow, og datu' dini sog dunya, dagon na og baya' non. ³² Tibua akon, bila tundokon u na tidu sog glupa', lumpukon ku og glam nog gotowanan dianakon." ³³ Tinalu' ini ni Isus po' bagun nilan mosabut bog olo og potayan non.

³⁴ Miktalu' og gotowanan nog, "Long pa nog sinulat dia sog botad ta, og Kristu, ondi' ion matoy. Tibua, ika, miktalu' a ma nog og Binata' sog Kilawan, sumboy tundokon sog kudus. Sima buan og pogolongon mu koyon nog Binata' sog Kilawan?"

³⁵ Tinumabal si Isus nog, "Og dolag kitu' nog sinumilow diani ondi' na mobon. Dadi, panow amu solian nog dini pa niu og dolag koyon bagun amu da ondi' mosa'ut nog gobi. Og gotow nog ompanow nog modolom, ondi' non sunan bog ain posungu'. ³⁶ Dadi, tud amu sog dolag koyon solian dion pa niu bagun amu da mimung

nog pigotowan non.” Mitubus non itu' tolu'oy, ginumonat ion bu da' ion pokpotongow dianilan.

Og Hudyuanan da' pa tud dia ni Isus

³⁷ Minsan si'oy mitongow nilan og kodakol nog gingyata'anan nog gininang ni Isus, tinibaba' nilan nododa' nog da' ilan tud dianon. ³⁸ Po' bianan dianilan, og pidonsama' tumalu' nog polomolatas kitu' kobon nitu' nog talu' nog Mikpongon nog si Isaya mituman na. Long non dun, “Pogbaya', da'idun og tumud dia sog gustalan nami. Bu da' nilan kosabut ain og mikotongow nog baya' mu.”*

³⁹ Sa'an ion mologon ilan tud, po' mama' dosop nog sinulat ni Isaya kitu' nog,

⁴⁰ “Tinimpong non og mataanan nilan, bu pitogas non og pomikilan nilan boya'an nog ondi' ilan mokosabut, bu boya'an nog ondi' ilan mokotongow. Bu di' ilan mangoy dianakon saka kuli'an ku ilan, ma' long nog Mikpongon dun.”†

⁴¹ Tinalu' ini ni Isaya po' donsama' non na mitongow og silow nog kotas nog baya' ni Isus. Sa'an da tinalu' non pa'ali dia ni Isus.

⁴² Minsan si'oy ma' nitu', modakol og kounutananan nog gotow Hudyu koyon og tinumud dianon. Tibua, onda' nilan potompaloy po' mondok ilan nog kosunan nog parasiuanan koyon, po' gomonsunoy bugowon ilan na sog baloy nog poglumpukan nog bansa Hudyu.

⁴³ Sa'an ma' nitu' og pomikilan nilan po' dadi

* **12:38** 12:38 Isaya 53:1 † **12:40** 12:40 Isaya 6:10

nilan pa nog pogdongya'an ilan nog gotowanan, gaba' nog pogdongya'an nog Mikpongon.

⁴⁴ Dadi, miktalu' si Isus nog mosikad. "Simasima og tumud dianakon, kona' tibua nakon og tinud non. Suga'id non, tinumud dosop ion dia sog Mikpongon nog mikpopangoy dianakon. ⁴⁵ Simasima og mikotongow dianakon, mitongow non dosop og Mikpongon nog mikpopangoy dianakon. ⁴⁶ Sa'an minangoy u dini sog dunya po' mimung u nog dolag nog mokpodolag nog pomikilan nog gotowanan bagun da ain og tumud dianakon, ondi' ilan na mogonong dia sog kodoloman. ⁴⁷ Tibua, bila ongon gotow nog mikodongog nog pomali u saka ondi' mokokunut dun, ondi' u ion ukumon po' onda' u angoy dini sog dunya mongukum, suga'id non, inangoy u ilan gowonoy. ⁴⁸ Og gotow nog ondi' tumabuk dianakon bu ondi' mokokunut dia sog pomali u, ongon da og mukum dianon. Og talu' u koyon nog pigustal u dianilan, koyon og mukum dianilan sog gimpusan nog gondow. ⁴⁹ Po' da' u pogustal nog dili dianakon, suga'id non, og dia nog Gama' u nog ion og mikpopangoy dianakon dini. Pimolian non akon bog olo og poktolu'on ku bu olo og mogandun kotalu' u dun. ⁵⁰ Kosunan ku nog og dondagan non kitu' dianakon mokobogoy nog kotubu' nog da' kopus non. Dadi, ain og tinalu' u kitu' daniu, ion non og dinondag nog Gama' u tumalu' dianakon."

13

Inugasan ni Isus og botis nog sulanggu'anan

non

¹ Pogboloma'on dona og kologya'an koyon nog iningolanan Liniusuan, kisunan ni Isus nog dali' na og tang nog gumonat na ion dini sog dunya mangoy na ion ditu' sog Gama' non. Kololaman non og pigotowan non dini sog dunya. Bu numun kitu', pitongow non na dianilan bog andun doda' og glolaman non dianilan.

² Si Isus bu og sulanggu'anan non, migadap ilan moglobungan. Og sala kotow dianilan, ngalan non si Judas Iskariot og bata' ni Simun, pipikilan na ni Kindagow nog uokilon non na si Isus dia sog gla'at. ³ Kisunan ni Isus nog binogayan ion nog Gama' non nog ion og moko-pogbaya' sog glam non. Kisunan non dosop nog ion miktidu sog Mikpongon bu ion mokpuli' ditu' non. ⁴ Dadi, sog solian nilan koyon kuman, migbuat ion mangka non luasoy og sulagbon non bu pongandit nog tualia. ⁵ Tubus nitu', minudud ion nog tubig dia sog polonggana mangka non tolipunoy mongugas og botisanan nog sulanggu'anan non bu pomunasoy nog tualia kitu' nog pingandit non. ⁶ Pinipini non mugas nog botis ni Simun Piter, miktalu' si Piter nog, "Kounutan, ugasan mu ta' og botis u?"

⁷ Tinabal ion ni Isus nog, "Og piginang u koni ondi' niu pa mosabut numun kitu'. Tibua, motubus ini, sog binaya' nog gondow, mosabut niu da."

⁸ Tibua, miktalu' si Piter nog, "Ondi' u nododa' moleg nog ugasan mu og botis u minsan nanu!"

Tinabal ion ni Isus nog, "Bila ondi' u kugasan og botis mu, kona' u ika og sakup."

⁹ Dadi, tinumabal si Piter nog, “Bila buan ma' nitu' Kounutan, kona' tibua og botis u og ugasan mu, suga'id non, ugasoy mu dosop asta og komot u bu og gulu u!”

¹⁰ Tinabal ion ni Isus nog, “Og gotow nog mikopoligu' na, milonu' na og tibuk nog glawas non, lual da og botis non. Bu milonu' amu na, lual da sog sala kotow daniu.” ¹¹ Sa'an ini tinalu' non po' kisunan non na bog sima og posungu' kitu' mongula'at dianon.

¹² Dangan midoksu' non pongugasoy og botisanan nilan, sinolug non mokpuli' og sulagbon non kitu' mangka ion pokpuli' madap dianilan. Sinakan non ilan nog, “Misabut niu dota' bog olo og piginang u kitu' daniu? ¹³ Og pogingalan niu dianakon, og Polopanad, bu og Kounutan. Motud ion po' ma' nitu' u doda'. ¹⁴ Bila inugasan ku ma og botisanan niu saka og kounutan bu polopanad niu akon, amu si'oy, sumboy moginugasoy amu dosop nog botisanan niu. ¹⁵ Sa'an ini ininang u po' bagun niu poglogilingan og kopokpobaba' u daniu. ¹⁶ Tolu'on ku daniu, da'idun og kisonggulan nog motas pa dia sog pigeonangan non. Domikian dosop ma' nitu' nog da'idun og sosugu'on nog motas pa ion dia sog mokpopanow dianon. ¹⁷ Numun kitu' kisunan niu noma ini, popiaon amu dun bila unuton niu.

¹⁸ “Og piktolu'on ku koni kona' pa'ali sog glam niu po' kisunan ku og gotowanan kitu' nog pinili' u. Tibua, sumboy nododa' motuman og sinulat kitu' sog Kitab nog, ‘Og dinumuma dianakon

kuman, ion og mongula'at dianakon.* 19 Sa'an tolu'on ku diani numun kitu' mangka si'oy kotuman, po' bila motuman na ini, bagun amu tumud nog ion non ini akon. 20 Tolu'on ku diani, simasima og tumolima' nog popongoyon ku koyon dion niu, tinolima' non dosop akon. Bu simasima og tumolima' dianakon, tinolima' non dosop og mikpopangoy kitu' dianakon dini sog dunya.”

Pidonsama' ni Isus tumalu' bog simaog mongula'at dianon

21 Dangan midoksu' non tolu'oy, mitolimbasow ion tokodoy mangka ion poktalunog, “Tolu'on ku diani, og sala kotow diani og mongula'at dianakon.”

22 Dadi, miktinontongoy og sulanggu'anan non koyon po' kisobu'an ilan nog tinalu' non koyon bu di' nilan kosunan bog sima og pigolong non koyon. 23 Sala kotow dia sog sulanggu'anan non koyon nog kololaman non tokodoy, dia sog molani non. 24 Dadi, si Simun Piter minonggi' dia sog kololaman koyon mangka ion pogilom dianon nog, “Sakoy mu dow ion bog sima og pogolongon non koyon.”

25 Dadi, og sulanggu' non kitu' linumodis dianon mangka ion poksak nog, “Kounutan, sima og pogolongon mu koyon?”

26 Tinumabal si Isus nog, “Ain og tulunan ku nog pan koni nog gugowon ku sog sabow, ion og pigolong u kitu'.” Dangan migugow non na og pan kitu', tinulun non dia ni Judas Iskariot, og

* **13:18** 13:18 Salmu 41:9

bata' ni Simun. ²⁷ Ampun mitabuk non og pan kitu', miglandan sumangon dianon og Soitan.

Miktalu' si Isus dianon nog, "Inang mu moglandan olo og poksipian mu kitu' moginang."²⁸ Tibua, og dumaanan nilan koyon, da' nilan kosabut bog olo og ma'ana nog tinalu' ni Isus kitu'. ²⁹ Po' si Judas, ion og migaid nog sin nilan. Dadi, balu' nilan dun, dinondag ion mangoy sumaluy nog kulang nilan sog kologya'an koyon, otawaka dinondag ta' ion mangoy momogoy dia sog miskinan. ³⁰ Dadi, ampun mitabuk non og pan kitu', linumiu ion moglandan. Bu gobi na.

Og bogu dondagan

Matiu 26:20-25, Mark 14:17-21, Luk 22:31-34

³¹ Dangan mikogonat tibua si Judas, miktalu' si Isus nog, "Numun kitu' motongow na og kotas nog Binata' sog Kilawan. Bu bianan dianon motongow bog andun kotas og Mikpongon. ³² Bu bila motongow og kotas nog Mikpongon bianan dia sog Binata' sog Kilawan, og Mikpongon, potason non dosop og Binata' sog Kilawan. Bu sododu'un inangon non. ³³ Amu og gombata'anan ku, ondi' ita na mobon mokunul niu. Ponontongon niu akon. Tibua, numun kitu' tolu'on ku daniu nog ma' nog tinalu' u kitu' dia sog kounutananan nog bansa Hudyu, nog ain gongayan ku ondi' amu mokangoy dun. ³⁴ Ongon og bogu dondagan ku daniu. Pokilolamoy amu. Bu og kopokilolamoy niu koyon sumboy mama' nog glolaman ku daniu. ³⁵ Bila moglinolamoy amu, kilolaan amu nog glam nog gotowanan nog sulanggu'anan ku amu."

Pidonsama' tumalu' ni Isus nog sonsingan ion ni Piter

Matiu 26:31-35, Mark 14:27-31, Luk 22:31-34

³⁶ Dadi, si Simun Piter miksak nog, “Kounutan, ain ka buan angoy?”

Tinabal ion ni Isus nog, “Ondi' a mokodunut sog ain gongayan ku numun koni. Tibua, sog gunan nog gondow, moglondug a da.”

³⁷ Miksak nosop si Piter nog, “Kounutan, iduma ondi' u ma mokodunut dianika numun kitu'? Otason ku tanan sumoliu matoy dianika.”

³⁸ Tinabal ion ni Isus nog, “Otason mu da gidoy nog sumoliu matoy a dianakon? Tolu'on ku dianika, nog mangka si'oy poktukala' og manuk, tolu kali mu na akon sonsingoy nog ondi' mu akon kilolaan.”

14

Si Isus og Dalan mangoy sog Gama'

¹ Miktalu' si Isus dia sog sulanggu'anan non koyon nog, “Na' amu mosusa. Pongandol amu kobon non dia sog Mikpongon, bu pongandol amu dosop dianakon. ² Ditu' sog Gama' u modakol og pogonongan dun. Somo' ondi' motud og piktalu' u koni, ondi' u na bosia tolu'on daniu nog mangoy u moksimpan nog pogonongan niu. ³ Dadi, bila mokangoy u na moksimpan nog pogonongan niu ditu', puli'on ku na amu po' bagun da minsan ain u, ditu' amu dosop. ⁴ Bu kosunan niu og bianan mangoy ditu' sog pogolongon ku koyon nog gongayan ku.”

⁵ Dadi, miktalu' si Tomas dianon nog, “Kounutan, di' nami kosunan bog ain ka angoy.

Olo ma og mogandun kisunoy nami nog dalan posungu' ditu'?"

⁶ Dadi, tinumabal si Isus nog, "Akon og Dalan, akon og Motud, bu akon og Kotubu'. Onda'idun og mokangoy sog pigonongan nog Gama' u bog ondi' da ion mian dianakon. ⁷ Bila kisunan niu noma akon, kisunan niu dosop og Gama' u. Tidu numun kitu' kisunan niu na ion bu mitongow niu na ion."

⁸ Mikталu' si Pilip nog, "Kounutan, potongow mu tibua dianami og Gama' po' omba'is nami na."

⁹ Tinabal ion ni Isus nog, "Pilip, miobon ita na mokunul saka ondi' mu pa akon kosunan? Iduma mokталu' a ma nog potongowon ku dianika og Gama' u? Tolu'on ku dianika, nog simasima og mikotongow dianakon, mitongow non dosop og Gama' u. ¹⁰ Di' a ta' tumud, Pilip, nog akon, dia u sog Gama' bu og Gama' dini dosop nakon? Po' og glam nog pomali u dianiu, kona' tibua akon dili og piktiduan dun, suga'id non, og Gama' u nog ion dia nakon, ion og miginang nini. ¹¹ Tud niu og tinalu' u kitu' nog akon, dia u sog Gama' bu ion dini nakon. Bila ondi' amu pa tumud dun sabap sog talu' u, tud amu sabap sog gingyata'anan kitu' nog gininang u. ¹² Tolu'on ku dianiu, simasima og mongandol dianakon, kilingan non dosop og gininang u kitu'. Bu labi pa ditu' og minang non po' mokpuli' u na ditu' sog Gama' u. ¹³ Bu inangon ku ain og pongonion niu dianakon bianan sog ngalan ku, bagun da ompotongow u og kotas nog baya' nog Gama' u bianan dia sog

Bata' non. ¹⁴Dadi, mokopongoni amu minsan olo bianan sog ngalan ku po' inangon ku dianiu.”

Pidonsama' ni Isus tumalu' nog bogayan non ilannog Bolakat nog Mikpongon

¹⁵ Ma' long sop ni Isus, “Bila tantu doda' nog molalam amu dianakon, inangon niu nododa' og dondagan ku. ¹⁶ Mongoni u dia sog Gama' u bu bogayan non amu nog len og Tumabang dianiu nog sumoliu dianakon. Ion dumuma dianiu somul non. ¹⁷ Ion og Bolakat nog Mikpongon bu ion non og mokpanad dianiu nog motud. Og gotowanan dini sog dunya nog da' pongandol sog Mikpongon, ondi' nilan ion motolima' po' da' nilan ion kotongow bu da' nilan ion dosop kilolaoy. Tibua amu, kosunan niu ion po' dia ion niu kobon non bu mogonong ion dianiu. ¹⁸ Minsan si'oy gumonat u na, ondi' u amu gonatan nog amu amu da po' akon, mokpuli' u da dini niu. ¹⁹ Di' mobon og gotowanan koyon nog da' pongandol dia sog Mikpongon, ondi' nilan na akon motongow. Tibua, amu, motongow niu da akon po' motubu' u da mokpuli'. Bu sabap ditu', amu si'oy, motubu' amu dosop mama' nakon. ²⁰ Kosunan niu sog gondow koyon nog solabuk ami da nog Gama' u. Domikian dosop dianita nog dia amu nakon, bu akon si'oy, dia u dosop niu. ²¹ Simasima tumolima' nog dondagananan ku mangka non unutoy, ion miktantu molalam dianakon. Bu ain molalam dianakon, kololaman ion nog Gama' u. Bu akon si'oy, molalam u dosop dianon bu mokpotongow u dianon.”

²² Mikталu' si Judas nog ion kona' ni Judas Iskariot nog, “Kounutan, iduma nog ami ma tibua og potongowan mu dun? Iduma ondi' nika ma dosop potongowon sog glam nog gotowanan dini sog glupa'an?”

²³ Tinumabal si Isus nog, “Simasima og molalam dianakon, unuton non og pomali u. Ion kololaman nog Gama' u. Og Gama' u bu akon mangoy dianon bu imungon nami ion nog pogonongan nami. ²⁴ Tibua, og gotow nog di' molalam dianakon, ondi' nododa' mokokunut nog pomali u. Og tinalu' u kitu' daniu kona' og dili talu' u, suga'id non, miktidu itu' sog Gama' u nog ion og mikpopangoy dianakon dini.

²⁵ “Tinalu' u ini daniu nog solian nog dini u pa niu. ²⁶ Tibua, og Tumabang kitu' daniu, ion non og Bolakat nog Mikpongon, og dondagon nog Gama' u mangoy daniu bianan sog ngalan ku, mokpanad ion daniu sog glam non bu popondomon non dosop daniu og glam nog tinalu' u kitu' daniu.

²⁷ “Dadi, bila gumonat u na, bogayan ku amu nog kotikna' nog pomikilan mama' nog kotikna' nog pikilan ku. Og gotowanan dini sog dunya nog da' tud dianakon, ondi' ilan mokobogoy nog kotikna' nog pomikilan nog mama' nitu'. Dadi, na' amu mosusa bu na' amu mondok.

²⁸ Midongog niu og talu' u nog gumonat u na bu mokpuli' u da dini niu. Bila miktantu amu doda' molalam dianakon, mokpogda'da' amu nog mangoy u ditu' sog Gama' u po' ion labi pa kotas dianakon. ²⁹ Sa'an pidonsama' u ini tumalu' daniu po' bagun amu tumud bila motuman na

og glam nini dianakon. ³⁰ Ondi' na ompayat og kopogabitabit ta niu po' posungu' na matong si Kindagow, og kounutan dini sog dunya. Tibua, onda'idun da og baya' non dianakon. ³¹ Tibua, sumboy kosunan nog gotowanan dini sog dunya nog molalam u sog Gama' u bu inangon ku ain da og dondagan non dianakon." Mangka ion poktalu' nog, "Alung, ompanow ita na."

15

Si Isus pinonggi' non glawas non dia sog tantu bolagon

¹ Migustal si Isus nog solabuk pononggi'an. Ma' long non dun, "Akon, mama' u nog tantu bolagon, bu og Gama' u, ion non og mogusiba' dun. ² Bila ngon og panga u nog ondi' mogbunga, sopekon non. Bu ain og panga u kitu' nog mogbunga, kopunon non bagun dumungag mogbunga. ³ Milonu' amu na sabap sog kopokokunut niu dia sog pomali u. ⁴ Sumboy sumingkot amu dianakon po' akon si'oy sumingkot u dosop daniu. Po' og panga, ondi' nododa' mogbunga bila ondi' da sumingkot dia sog pun non. Bu amu si'oy, domikian dosop nog ma' nitu', ondi' amu dosop mogbunga bila ondi' amu da sumingkot dianakon.

⁵ "Mama' u nog pun nog bolagon bu amu og pangaanan non. Bila og gotow sumingkot dianakon, bu akon si'oy sumingkot u dianon, mogbunga ion nog modakol. Po' bila onda' u daniu, da'idun nododa' og minang niu. ⁶ Bila og gotow sumuoy dianakon, da' doksu' nog

kotubu' non po' mama' ion nog panga kitu' nog misopek bu potiangoy mogangu. Og pangaanan kitu' topukon mangka tikpu'oy dia sog gapuy bu kotutung. ⁷ Bila sumingkot amu dianakon bu ungodon niu og talu' u daniu, minsan olo og pongonion niu dianakon, bogoyon da daniu. ⁸ Bu ompotas og Gama' u dun bila mogbunga amu nog modakol. Po' bianaan ditu', kilolaan amu nog gotowanan nog sulunggu'anan ku amu. ⁹ Og glolaman ku daniu mama' dosop nog glolaman nog Gama' u dianakon. Dadi, na' amu sumuoy dia sog glolaman ku. ¹⁰ Bila mikokunut amu dia sog dondagananan ku, ondi' amu sumuoy dia sog glolaman ku. Mama' dosop nog kopokokunut u dia sog dondagananan nog Gama' u nog onda' u suoy dia sog glolaman non.

¹¹ "Tinalu' u ini daniu bagun niu makod og da'da'an ku, og da'da'an kitu' nog di' moglokobus. ¹² Koni og dondagan ku, pokilolamoy amu mama' nog glolaman ku daniu. ¹³ Po' og glolaman nog ondi' kolobian ma' nini, og gotow kitu' nog otason non sumoliu matoy dia sog pakasibata' non. ¹⁴ Amu og pakasibata'anan ku bila mokokunut amu dia sog dondagan ku. ¹⁵ Di' u na amu itungon nog kisonggulan ku. Po' og kisonggulan ondi' non sunan bog olo og ginangon nog kounutan non. Suga'id non, initung u amu nog pakasibata'anan ku po' og glam nog midongog u dia sog Gama' u piosun ku na daniu. ¹⁶ Kona' niu og mimili' dianakon, suga'id non, pinili' u amu mangka u amu poponowoy moginang nog molongas kitu' nog og bunga non

asta sog da' kopus non. Tubus nitu', minsan olo og pongonion niu sog Gama' u bianan sog ngalan ku, bogoyon non daniu. ¹⁷ Dadi, koni og dondagan ku daniu, nog sumboy mokilolamoy amu.

Pokongitan amu nog gotowanan dini sog dunya

¹⁸ “Bila pokongitan amu nog gotowanan sog dunya koni, na' amu mosobu' dun po' mikuna u pa nilan pokongitoy. ¹⁹ Somo' sakup nilan amu, kololaman nilan amu ma' nilan. Tibua, sa'an ion mangit ilan daniu, po' pinili' u amu tidu dianilan. ²⁰ Poktulikoy niu og tinalu' u kitu' daniu nog da'idun og kisonggulan nog motas pa dia sog kounutan non. Bu bila pisinsa nilan akon, og kounutan niu, posinsaon nilan dosop amu. Tibua, bila mikokunut ilan da sog pomali u, mokokunut ilan dosop dia sog pomali niu. ²¹ Po' sa'an ion ma' nion og ginangon nilan daniu po' dia amu nakon. Po' di' nilan kilolaan og mikpopangoy kitu' dianakon. ²² Somo' onda' u angoy dini bu pomolioy ilan, ondi' ilan bosia komotudan nog mikodusa ilan. Tibua, numun kitu', ondi' ilan na mokopononsing nog da' ilan pokodusa. ²³ Po' simasima og mangit dianakon, pokongitan non dosop og Gama' u. ²⁴ Somo' da' u inangoy dion nilan og gingyata'anan bu og ginang kitu' nog kosobu'sobu' nog di' minang nog sagyaotow, ondi' ilan bosia komotudan nog mikodusa ilan. Tibua, minsan si'oy mitongow nilan na og gingyata'anan ku kitu', pikongitan nilan da ami nog Gama' u. ²⁵ Ion non na ini og

kotumanan nog sinulat kitu' dia sog botad nilan nog, 'Mangit ilan dianakon nog da' sabap non.'

²⁶ "Matong da og Tumabang kitu' daniu nog ion non og Bolakat nog Mikpongon, og moguksug nog motud pa'ali sog Mikpongon. Popongoyon ku ion dion niu tidu sog Gama' u bu tumaksi' ion pa'ali dianakon. ²⁷ Bu amu si'oy og taksi' u dosop po' mikunul ita niu tidu pa sog tolipunan.

16

¹ "Sa'an ini tinalu' u daniu bagun amu da ondi' mosuoy dianakon. ² Og kounutananan nog bansa Hudyu, powa'on nilan na amu dia sog baloyanan koyon nog poglumpukan nilan. Bu ongon gondow non, og duma gotowanan, pomunu'on nilan amu po' balu' nilan dun ma' nitu' og bian nog kopokokunut nilan dia sog Mikpongon. ³ Sa'an nion ma' nion ginangon nilan po' da' nilan kosunoy akon otawaka og Gama' u. ⁴ Tibua, pidonsama' u ini tumalu' daniu bagun da bila matong og tang koyon, ompikil niu da og tinalu' u koni."

Og ginang nog Bolakat nog Mikpongon

Ma' long sop ni Isus, "Da' u ini tolu'oy daniu sog tolipunan po' mikunul ita pa. ⁵ Tibua, mokpuli' u na ditu' sog mikpopangoy kitu' dianakon, saka da'idun motanan, sala kotow si'oy daniu, og moksak dianakon bog ain u angoy. ⁶ Sa'an landu' og susaan niu dun po' sabap sog tinalu' u kitu' daniu. ⁷ Tibua, tolu'on ku daniu, og kobo'isan niu ini sa'an gonatan ku amu. Po'

* **15:25** 15:25 Salmu 69:4

bila ondi' u amu gonatan, og Tumabang kitu' ondi' mangoy dini niu. Tibua, bila gumonat u na, popongoyon ku ion daniu. ⁸ Bu bila matong na ion dini, posobuton non dia sog gotowanan dini sog dunya nog misimoy og sabut nilan pa'ali sog dusa, sog kodulusan, bu sog kopomolihala' nog Mikpongon. ⁹ Sa'an posobuton non dianilan pa'ali sog dusa po' di' ilan tumud dianakon. ¹⁰ Sa'an posobuton non pa'ali sog kodulusan po' mangoy u na ditu' sog Gama' u bu di' niu na akon motongow. ¹¹ Bu sa'an posobuton non pa'ali sog kopomolihala' nog Mikpongon sog dunya po' si Kindagow, og kounutan dini sog dunya koni, inukum na donsama'.

¹² “Modakol pa bosia og kolegan ku tumalu' daniu, tibua, ondi' na mosalud daniu. ¹³ Tibua, bila matong na og Bolakat nog Mikpongon, ponulu'an non amu sog glam nog motud pa'ali dianakon. Ondi' ion moktalu' nog dili dianon. Suga'id non, polotason non tibua daniu ain og midongog non. Bu posobuton non dosop daniu bog olo og matong sog gunan nog gondow. ¹⁴ Potason non akon po' og glam nog posobuton non koyon daniu, dianakon tidu. ¹⁵ Og glam nog dia sog Gama' u, akon dosop dun. Dadi sa'an itu', tinalu' u nog og Bolakat nog Mikpongon, og glam nog posobuton non koyon, dianakon tidu.”

*Og susaan nog sulanggu'anan koyon mimung
nog da'da'an*

¹⁶ Ma' long sop ni Isus, “Bombusombus ondi' niu na akon motongow. Tubus nitu', ondi' mobon motongow niu dosop akon mokpuli'.”

¹⁷ Dadi, og duma sulanggu'anan non, miksinaksakoy ilan, ilan bu ilan nog, “Olo gidoy og ma'ana nog tinalu' non kitu' nog bombus ondi' ta ion motongow. Tibua, ondi' mobon motongow ta dosop ion mokpuli'? Olo sop gidoy og ma'ana nog tinalu' non kitu' nog muli' ion ditu' sog Gama' non?” ¹⁸ Bu miksitalu' ilan dosop nog, “Olo gidoy og ma'ana nog tinalu' non kitu' nog ondi' mobon? Mologon kosabut. Ondi' ta kosunan bog olo og ma'ana non.”

¹⁹ Tibua, si Isus, kisunan non nog moleg ilan bosia moksak dianon. Dadi, miktalu' ion dianilan nog, “Moksinaksakoy amu ma pa'ali sog piktal'u u kitu' komun nog bombusombus ondi' niu na akon motongow, tubus nitu', ondi' mobon motongow niu dosop akon mokpuli'? ²⁰ Tolu'on ku dianiu, nog og gotowanan nog ondi' tumud dianakon, mokpogda'da' ilan sabap sog posungu' koni matong dianakon. Tibua amu, mokpoksogow amu kobal nog susaan niu dun. Bigya' non, og susaan niu koyon, og doksu'an non og da'da'an. ²¹ Ompononggi' ta dia sog glibun. Bila ponokitan ion, moglogaga ion nog mosakit. Tibua, bila lumuas na og bata' non, kolingawan non na og sinsaan non sabap sog da'da'an non nog linumuas na og bata' non. ²² Domikian dosop dianiu nog numun kitu', solian niu mosusa po' posungu' niu na akon di' motongow. Tibua, motongow niu da akon mokpuli' bu mogda'da' amu dun, og da'da'an kitu' nog da'idun na mokagow dun dianiu. ²³ Bila matong og gondow koyon, da'idun na og sakon niu dianakon. Po' tolu'on ku dianiu, nog minsan

olo og pongonion niu bianan sog ngalan ku, bogoyon nog Gama' u diani. ²⁴ Asta numun kitu' onda' amu pa sibon pongoni bianan sog ngalan ku. Pongoni amu bu motabuk niu, bu og da'da'an niu ondi' na moglokobus.

²⁵ “Og kodokolan nog piktalu' u pibian ku sog dalil. Tibua, ongon da og gondow nog pologdongon ku tumalu' diani pa'ali sog Gama' u. ²⁶ Sog tang koyon, bila mongoni amu bianan sog ngalan ku, kona' po' sumboy u pa mongingolot diani mongoni sog Gama' u. ²⁷ Po' og Gama' u molalam diani po' molalam amu buan dianakon. Bu tinumud amu nog ditu' u miktidu dianon. ²⁸ Miktidu u ditu' sog Gama' u mangka u angoy sog kilawan bu numun kitu' gumonat u na dini sog kilawan po' mokpuli' u na ditu' non.”

²⁹ Dadi, miktalu' og sulanggu'anan non koyon nog, “Kounutan, numun kitu' mologdong na og talu' mu koyon dianami. Onda' mu na doliloy. ³⁰ Numun kitu' kisunan nami na nog kosunan mu og glam non. Po' ondi' nami pa tolu'on og sak nami dianika, kosunan mu na donsama' bog olo og sakan nami dianika. Sa'an itu' tinumud ami nog miktidu a sog Mikpongon.”

³¹ Miktalu' si Isus nog, “Dadi, numun kitu' tumud amu na buan dianakon? ³² Tolu'on ku diani, nog ongon gondow matong bu numun kitu' minatong na, nog mokpokpola' amu. Monala kotow diani muli' na sog konia konia baloy non bu gonatan niu na akon. Tibua, ondi' u da mogdoduoy po' og Gama' u dia da nakon. ³³ Sa'an ini tinalu' u diani po' bianan sog kosolabuk niu dianakon, kongonan amu nog

kotikna' nog pomikilan. Mosinsa amu solian nog dini amu pa sog dunya. Tibua, pobogan niu og pomikilan niu po' og dinunya dinag na dianakon.”

17

Pigyokinan ni Isus og dili glawas non

¹ Mitubus tibua tolu'oy ni Isus, tinumongal ion sog glangit mangka poktalunog, “Ama', minatong na og tang. Potas mu na og Bata' mu koni bagun non dosop ika ompotas. ² Po' binogoy mu dianon og baya' mogbaya' dia sog glam nog gotow bagun non da kobogayan nog kotubu' nog da' kopus non, ain og gotowanan kitu' nog binogoy mu dianon. ³ Ma' nini og ma'ana nog kotubu' koyon nog da' kopus non, ain og gotowanan koyon nog kosunan nilan ika, nog ika da og Diwata, bu kosunan nilan dosop si Isukristu, nog ion og pipangoy mu dini, kobogayan ilan nog kotubu' nog da' kopus non. ⁴ Piotas u ika dini sog dunya koni bianan sog kodoksu' u nog ginang nog dinondag mu moginang dianakon. ⁵ Dadi, numun kitu' potas mu akon, Ama', dia sog sungu'an mu mama' nog kotas u kitu' nog kobon ku dion nika sog da' pa pongonoy og dunya.

Pigyokinan ni Isus og sulanggu'anan non

⁶ “Pinosun ku ika dia sog gotowanan koyon nog binogoy mu dianakon tidu sog dunya koni nog og gotowanan koyon donsama' na ika dun nog binogoy mu dianakon bu mikokunut ilan nog talu' mu. ⁷ Numun kitu' kisunan nilan

na nog og glam nog binogoy mu dianakon, ika doda' og piktiduan non. ⁸ Po' pimali u dianilan og pikpanad mu dianakon, bu tinumud ilan dun. Sa'an kisunan nilan mahatul nog akon, dia u nika miktidu. Bu tinumud ilan nog ika og mikpopangoy dianakon. ⁹ Pogyokinan ku ilan. Onda' u pogyakin nog duma gotowanan, suga'id non, og pogyokinan ku og gotowanan kitu' nog binogoy mu dianakon. Po' ilan koyon ika dun. ¹⁰ Og glam nog dianakon ika dun. Bu glam nog dianika akon dun. Bianan dianilan mipotas u dun. ¹¹ Ondi' u na mobon sog dunya po' mangoy u dion nika. Tibua, og gotowanan koyon nog binogoy mu dianakon, dini ilan pa sog dunya koni. Dadi, Ama', ika og midulus, ipat mu pa ilan bianan sog baya' nog ngalan mu, og ngalan koyon nog binogoy mu dianakon, bagun ilan moksolabuk mama' nog kopoksolabuk ta. ¹² Solian nami mokunul, pitubudan ku ilan bu pigipat u ilan bianan sog baya' nog ngalan kitu' nog binogoy mu dianakon. Bu da'idun og mibolong dianilan, lual da dia sog sala kotow kitu' nog ma' nitu' nododa' og kodoksu'an non, bagun da motuman og tinalu' kitu' dia sog Kitab.

¹³ "Posungu' u na mangoy dion nika. Tibua, sa'an ini tinalu' u nog solian nog dini u pa sog dunya bagun da kongonan ilan nog da'da'an ku nog di' moglokobus. ¹⁴ Pimali u dianilan og talu' mu. Bu og gotowanan dini sog dunya mikangit dianilan po' kona' nilan na og sakup. Mama' dosop nakon nog kona' u nilan sakup. ¹⁵ Onda' u pogyakin nog owa'on mu na ilan dini sog dunya koni. Suga'id non, pogipat mu ilan dia sog

kopongula'at ni Kindagow. ¹⁶ Po' kona' ilan na og sakup nog gotowanan dini sog dunya. Ma' dosop nakon. ¹⁷ Dadi, siboy mu ilan dianika bianan sog motud. Og motud koyon, ion non og talu' mu. ¹⁸ Domikian dosop nog akon pipangoy mu dini sog dunya, ilan si'oy dondagon ku dosop mangoy sog gotowanan dini sog dunya. ¹⁹ Sabap dianilan, siniboy u og glawas u dianika bagun da motantu tokodoy nog ilan koyon miakod mu.

Pigyokinan ni Isus og glam nog tinumud dianon

²⁰ "Kona' tibua nilan og pogyokinan ku, suga'id non, asta og posungu' kitu' tumud dianakon bianan sog gustalan nilan pa'ali dianakon. ²¹ Pogyakin ku ilan bagun ilan da mokosolabuk og glam nilan, Ama', mama' dosop nog ika bu akon nog akon dia u nika bu ika, diaan ka nakon. Ilan si'oy, pongonion ku nog dia ilan nita bagun og gotowanan dini sog dunya, tumud ilan nog pipangoy mu akon dini. ²² Binogayan ku ilan nog baya' mama' nog kotas nog baya' nog binogoy mu dianakon bagun moksolabuk og pomikilan nilan mama' nog kopksolabuk ta. ²³ Og ma'ana non, akon, dia u nilan bu ika diaan ka nakon bagun ilan da moksolabuk tokodoy. Bu bianan ditu', og gotowanan dini sog dunya, kosunan nilan nog ika og mikpopangoy dianakon bu molalam a dianilan ma' nog glolaman mu dianakon.

²⁴ "Ama', kolegan ku bosia nog, og gotowanan koyon nog binogoy mu dianakon nog dia ilan nakon minsan ain u, bagun nilan motongow og kotas u nog binogoy mu dianakon sabap sog

glolaman mu dianakon sog da' pa pongonoy og dunya.

²⁵ “Ama', ika og midulus, minsan si'oy da' a kilolaoy nog gotowanan dini sog dunya, kinilolaan ku da ika, bu og gotowanan kitu' nog tinumud dianakon, kisunan nilan nog ika og mikpopangoy dianakon. ²⁶ Piosun ku na dianilan pa'ali dianika bu ondi' u lumota' mokposun pa'ali dianika bagun da og glolaman mu dianakon mongon dianilan bu akon dia u nilan.”

18

Og kukpa' dia ni Isus

Matiu 26:47-56, Mark 14:43-50, Luk 22:47-53

¹ Dangan midoksu' na si Isus mogyakin, minangoy ilan nog sulanggu'anan non sog dipag nog sapa' nog Kidron. Bu sinumolop ilan sog pigimulanan koyon nog kayu dion. ² Si Judas, og mongula'at kitu' dia ni Isus, kisunan non og ginongayan nilan po' alu'alu' ditu' ilan poglumpuk nog sulanggu'anan non. ³ Dadi, minangoy si Judas ditu' sog pigimulanan koyon. Pinulu'an non og sundaluanan nog Roma bu og polongipatanan nog Baloy nog Poktomuyan dia sog Mikpongon nog pipangoy nog mokokotas nog boliananan bu og parasiuanan. Mikpogatul ilan nog bosu bu mikpoktiow ilan nog kinokod nog glangkoy. ⁴ Donsama' na kisunan ni Isus bog olo og posungu' matong dianon. Dadi, linumpak non ilan mangka ion poksak nog, “Sima og pokponontongon niu koyon?”

⁵ Tinumabal ilan nog, “Si Isus, og gotow Nasaret.”

Tinabal ilan ni Isus nog, “Ion non noini akon!” Si Judas og polonipu kitu', dion dosop pogindog. ⁶ Dangan miktalu' si Isus nog, “Ion non noini akon,” mikpongogdud ilan nog boya'an mikpog-buksak ilan tanan dun.

⁷ Bu sinakan mokpuli' ni Isus nog, “Sima doda' og pokponontongon niu koyon?”

Tinumabal ilan nosop nog, “Si Isus, og gotow Nasaret.”

⁸ Tinabal ilan ni Isus nog, “Tinalu' u na dianiu nog akon si Isus. Bila akon og pokponontongon niu koyon, na' niu topason og dumaanan ku.”

⁹ Sa'an ini tinalu' non bagun motuman og tinalu' non kitu' nog, “Ama', da' u kobolongoy minsan sala kotow si'oy nog binogoy mu kitu' dianakon.”

¹⁰ Si Simun Piter, ngon kalis non. Sinintak non mangka non tigbasoy si Malkus, og kisonggulan nog kounutan nog boliananan koyon boya'an misikpoy og tolinga non dapit sog glintu. ¹¹ Dadi, miktalu' si Isus dia ni Piter nog, “Uma' mu og kalis mu koyon! Po' sumboy gogaan ku og sinsaan koni nog binogoy nog Gama' u dianakon.”

Inoit si Isus ditu' ni Anas

¹² Tubus nitu', og sundaluanan koyon dunut og kounutan nilan bu og polongipatanan nog Baloy nog Poktomuyan dia sog Mikpongon, inukpa'an nilan si Isus mangka nilan boludoy. ¹³ Bu tigana', inoit nilan ion ditu' ni Anas, og ponugangan ni Kaypas. Si Kaypas koni, ion non og kounutan nog boliananan sog ton kitu'. ¹⁴ Ion non og miktalu'

kitu' sog kounutananan nog bansa Hudyu nog sumboy ongon sala kotow og sumoliu matoy dia sog gotowanan.

Tigana' mononsing ni Piter

Matiu 26:69-70, Mark 14:66-68, Luk 22:55-57

¹⁵ Si Simun Piter bu solabuk sulanggu' ni Isus koyon, tinumuyuk ilan dianon. Og sulanggu' kitu' sala kotow, donsama' na kilolaan nog kounutan nog boliananan. Sa'an mikodunut ion sumolod dia ni Isus ditu' sog glomalomaan nog baloy nog kounutan nog boliananan koyon.

¹⁶ Tibua, si Piter dia da taman sog pintu' nog galad koyon po' di' posolodon. Og sulanggu' kitu' nog donsama' na kilolaan nog kounutan nog boliananan, mikpuli' lumiu mangka poktalul' dia sog glibun koyon dion og toliipat nog pintu' nog galad koyon, mangka non posolodoy si Piter.

¹⁷ Sinakan si Piter nog glibun koyon nog, "Kona' a ta' og sulanggu' ni Isus?"

Tinabal ion ni Piter nog, "Kona' u, le!"

¹⁸ Motigdow og tang koyon. Dadi, og kisonggulananan bu og polongipatanan koyon, migindog ilan monalang sog piktogunan nilan koyon. Si Piter si'oy minampu' dosop mindog monalang dianilan.

Piksumodiaan nog kounutan nog boliananan si Isus

Matiu 26:59-66, Mark 14:55-64, Luk 22:66-71

¹⁹ Sintak non, piksumodiaan si Isus nog kounutan nog boliananan koyon pa'ali sog pikpanad non bu sog sulanggu'anan non.

²⁰ Tinumabal si Isus nog, “Og glam nog pikpanad u kitu', onda' u poglingodoy. Suga'id non, dia u pikpanad sog Baloy nog Poktomuyan dia sog Mikpongon bu dia sog baloyanan nog poglumpukan nog bansa Hudyu. ²¹ Iduma akon ma og poksakan niu dun? Dia niu bosia sak sog gotowanan koyon nog mikodongog nog pikpanad u po' kisunan nilan bog olo og tinalu' u.”

²² Dangan miluksad og talu' ni Isus koyon, dinapi' ion nog sala kotow polongipat koyon dion pogindog sog molani non kobon non moktalu' nog, “Iduma mama' ma nion og koponabal mu dia sog kounutan nog boliananan? Ondi' a ma mogbotad dianon?”

²³ Tinumabal si Isus nog, “Bila miktalu' u nog molaton, talu' mu sog glam ta koni dini bog olo og molaton kitu'. Tibua, bila motud og tinalu' u, iduma dopi'on mu ma akon?” ²⁴ Tubus nitu', dinondag ni Anas nog oiton nilan si Isus ditu' ni Kaypas, og kounutan nog boliananan nog binalud pa ion.

Minonsing nosop si Piter

Matiu 26:71-75, Mark 14:69-72, Luk 22:58-62

²⁵ Si Simun Piter, sog sonuk non mogindog monalang, sinakan ion nog gotowanan nog, “Ika, kona' a ta' og sulanggu' nog gotow kitu'?”

Tibua, minonsing si Piter. Long non dun, “Kona' u, le!”

²⁶ Bu ongon sala kotow og kisonggulan nog kounutan nog boliananan koyon dion, og golo nog tinigbas non kitu' ditu' sog pogimulanan kitu' nog kayu. Miktalu' ion nog, “Ika bayu'

og mitongow u kitu' sog kukpa' dia ni Isus?"
²⁷ Tibua, minonsing nosop si Piter. Sododu'un midongog non miktukala' og manuk.

Piadap si Isus ditu' ni Pilatu

²⁸ Tubus nitu', modolomdolom pa, inoit nilan na si Isus tidu sog baloy ni Kaypas mangoy ditu' sog baloy ni Pilatu nog ion og gubernador tidu sog Roma. Dangan minatong ilan ditu', og kounutananan nog bansa Hudyu koyon, onda' ilan solod sog baloy ni Pilatu koyon po' og gli'inan nilan, bagun ilan da mokampu' kuman nog dulang kitu' nog dia sog gondow nog Lin-iusan. ²⁹ Dadi, linumuas si Pilatu mangka non ilan sakoy nog, "Olo og sumbungan niu pa'ali sog gotow koyon nog inoit niu dini?"

³⁰ Tinumabal ilan nog, "Somo' da'idun sala' nog gotow koyon, ondi' nami nododa' ion oiton dini nika!"

³¹ Dadi, miktalu' si Pilatu nog, "Pitang niu na ion bu ukum niu bianan sog dili botad niu."

Tinumabal og gotowanan koyon nog, "Onda' ami tugdakoy munu' nog gotow." ³² Og glam nini kobianan non bagun motuman og tinalu' non kitu' pa'ali sog potayan non.

³³ Dadi si Pilatu, mikpuli' ion sumolod sog baloy nog pongukuman. Bu sinabi non si Isus mangka non sakoy nog, "Ika ta' og datu' nog bansa Hudyu?"

³⁴ Tinumabal si Isus nog, "Og sak mu koyon, dianika ta' miktidu, otawaka midongog mu ta' sog duma?"

³⁵ Tinumabal si Pilatu nog, “Iduma, Hudyu u ta'? Og pakasi Hudyuanan mu bu og mokokotas nog boliananan niu, ilan og miksumbung dianika dini nakon. Olo buan og sala' mu?”

³⁶ Tinumabal si Isus nog, “Akon, og kopogdatu' u kona' dini sog dunya koni. Somo' dini sog dunya og kopogdatu' u, minantu bosia og pigotowan ku bagun ondi' u kukpa'an nog gotow Hudyu. Tibua, tolu'on ku mokpuli' nog og kopogdatu' u kona' dini sog dunya koni.”

³⁷ Dadi, miktalu' si Pilatu nog, “Og datu' a buan!”

Tinumabal si Isus nog, “Motud og tinalu' mu koyon nog akon og datu'. Sa'an minangoy u dini sog dunya bu bota'oy po' bagun ku ompanad og motud nog pomali. Simasima dia sog motud, ion monginongog dianakon.” ³⁸ Dadi, miktalu' si Pilatu nog, “Olo og motud?”

Og koukuman nilan dia ni Isus bunu'on

Matiu 27:15-31, Mark 15:6-20, Luk 23:13-25

Tubus nitu', linumiu mokpuli' si Pilatu ditu' sog Hudyuanan koyon bu poktalu' nog, “Da' u kotongowoy nog sala' og gotow koyon. ³⁹ Tibua, ongon moda og botad niu nog giap matong og tang nog Ginang nog Liniusan, nog ngon sala kotow dia sog kolobusuan poluason ku diani. Moleg amu ta' nog koni na og poluason diani u og datu' koni nog Hudyuanan?”

⁴⁰ Dadi, miglogapis ilan nog, “Kona' non! Suga'id non, si Barabas og poluas mu!” (Si Barabas koni, ion og polongla'ug.)

19

¹ Tubus nitu', dinondag ni Pilatu og sundaluanan nog pogdonogon nilan si Isus. ² Linumikid og sundaluanan koyon nog bolagon nog dugion mangka nilan posolugoy dia sog gulu ni Isus, mangka nilan ion posolugoy nog ponopoton nog molugdom kopulaan non ³ mangka nilan ion pogwanwanoy kobon nilan moktalu' nog, "Mololaki le, og datu' nog gotow Hudyuanan koni!" Mangka nilan ion pogdopi'oy.

⁴ Si Pilatu linumiu nosop mangka poktalu' sog gotow Hudyuanan koyon nog, "Tontong niu! Oiton ku ion lumiu bagun niu kosunan nog da'idun og sala' nog mitongow u dianon."

⁵ Dadi, inoit non lumiu si Isus nog poglogdoy nog ompula nog pokpomangyu' nog bolagon kitu' nog dugion. Miktalu' si Pilatu dianilan nog, "Koni na og gotow kitu'!"

⁶ Dangan mitongow nog mokokotas koyon nog boliananan bu og polongipatanan nog Baloy nog Poktomuyan si Isus, mikpoglogapis ilan nog, "Kudus niu ion! Kudus niu ion!"

Sokali' tinumabal si Pilatu, "Amu na og kudus dianon po' bila akon da, da' u ion kotongowoy nog sala' non."

⁷ Dadi, miktalu' og gotow Hudyuanan koyon dianon nog, "Bila unuton og botad nami, og gotow koyon sumboy bunu'on po' onda' non unutoy og botad. Miktalu' ion nog ion dow og Bata' nog Mikpongon."

⁸ Dangan midongog ni Pilatu og ma' nion koyon, migdungag ion kondokan. ⁹ Bu sinu-molod ion mokpuli' mangka non sakoy si Isus

nog, “Ain ka doda' buan miktidu?” Tibua, onda' tabal si Isus. ¹⁰ Miktalu' nosop si Pilatu dianon, “Iduma ondi' mu ma akon tobalon? Da' mu ta' kosunoy nog ongon og baya' u mokpoluas dianika otawaka kumudus dianika?”

¹¹ Tibua, tinumabal si Isus nog, “Da'idun bosia og baya' nika dianakon somo' da' a bogoyoy nog baya' tidu sog Mikpongon. Tibua, og gotow kitu' nog minuakil dianakon dianika, labi pa kobogat og dusa non dia sog dusa mu.”

¹² Dangan midongog ni Pilatu og ma' nion koyon, minontong ion nog pondayan dun bagun non bosia ompoluas si Isus. Tibua, mikpoktalut' og gotowanan nog mosikad nog, “Bila poluason mu og gotow koyon, kona' a buan og glokole ni Sisar, po' og gotow nog moktalut' nog ion og datu', mikopongantu ion dia ni Datu' Sisar.”

¹³ Dangan midongog ni Pilatu og talu' koyon, inoit non lumiu si Isus mangka ion ingkud sog gingkudan nog polongukum nog ditu' sog glomalomaan nog batu, nog iningolanan dia sog ponolu'on nog Hinibru, og Gabata. ¹⁴ Og gondow koyon, mogboloma' tibua, ion non na og ginang nilan kitu' nog iningolanan og Liniusan, bu dali' na og glotuondow. Miktalu' si Pilatu dianilan nog, “Koni na og datu' niu.”

¹⁵ Tibua, mikpoglogapis ilan nog, “Awa' niu dion! Awa' niu dion! Kudus niu ion!”

Sinakan ilan ni Pilatu nog, “Moleg amu dota' nog kuduson og datu' niu?”

Tinumabal og mokokotas nog boliananan koyon nog, “Da'idun lual og datu' nami lual da

dia ni Datu' Sisar!" ¹⁶ Dadi, tinugdak ni Pilatu si Isus dianilan bagun nilan ion mokudus.

Kinudus nilan si Isus

Matiu 27:32-44, Mark 15:21-32, Luk 23:26-43

Dadi, pinitang nog sundaluanan koyon si Isus. ¹⁷ Bu pipisanan nilan ion nog kodus mangka ilan gonat posungu' sog bonua koyon nog ngalan non, og Bakuk nog Gulu. Sog ponolu'on nog Hinibru og ngalan non Golgota. ¹⁸ Tubus nitu', linansang nilan si Isus sog kodus. Bu ongon dosop dua' kotow og kinudus nilan. Og sala kotow dia dapit sog glintu non bu og sala kotow dia dapit sog bibang non. Dia ion mibona' sog titonga'. ¹⁹ Ongon og sinulat ni Pilatu nog pitapok nilan dia sog kodus ni Isus. Og ma'ana nog sinulat kitu' mama' nini, "Si Isus og Gotow Nasaret, og Datu' nog Bansa Hudyu". ²⁰ Modakol og gotow Hudyuanan og mikobasta dun po' og kinudusan kitu' dianon molani da dia sog Jerusalem. Og sinulat ni Pilatu kitu' sinulat non sog ponolu'on nog Hinibru, Linatin, bu ponolu'on nog Ginirik. ²¹ Dadi, miktalu' og mokokotas nog boliananan kitu' dianon nog, "Na' mu sulaton nog ion og Datu' nog Bansa Hudyu, suga'id non, surat mu nog og gotow koni miktalu' nog ion dow og Datu' nog Bansa Hudyu!"

²² Tinumabal si Pilatu nog, "Ondi' u na sopen og sinulat u koyon."

²³ Dangan mitubus tibua nog sundaluanan koyon kodusoy si Isus, inalap nilan og ponopoton non mangka nilan pogbobohogi'oy sog pat bahagi' po' pat kotow ilan. Inalap nilan dosop

og glapis nog glogdoy non kitu' nog da'idun og sinobotan non po' donsama' na mama' nitu'.
²⁴ Long nilan dun, "Ondi' ta ini bogyangon. Golom ita na poglogindanan bagun ta kosunan bog sima og mokalap dun." Ion non ini og kotumanan nog sinulat kitu' sog Kitab nog, "Pigbobahagi' nilan og ponopoton ku, bu miglogindanan ilan nog glapis nog glogdoy u."* Ma' nitu' og gininang nog sundaluanan koyon.

²⁵ Og gina' ni Isus, bu og gilug nog gina' non nog glibun, bu si Maria nog kodumanan ni Kleopas, bu si Maria Magdalena, pogindog ilan ditu' sog molani nog kudus non koyon. ²⁶ Dangan mitongow ni Isus og gina' non bu og sulanggu' kitu' nog kololaman non tokodoy pogindog dion, tinolu'an non og gina' non nog, "Tiduan sog numun kitu', itung mu na ion nog bata' mu."
²⁷ Tubus nitu', miktalu' ion dia sog sulanggu' non kitu' nog, "Tiduan sog numun kitu', itung mu na ion nog gina' mu." Dadi, tidu ditu', inusiba' ion nog sulanggu' non koyon.

Og kopatoy ni Isus

Matiu 27:45-56, Mark 15:33-41, Luk 23:44-49

²⁸ Tubus nitu', mitintu na dianon nog, og glam non miinang na, bu bagun motuman og sinulat dia sog Kitab, miktalu' ion nog, "Kinuow u!"†

²⁹ Ongon og sibulan dion nog togu'an glanggow dion. Bu ongon dosop og ponopoton nog molamit bu kodikpol nog ginugow nilan sog glanggow koyon mangka nilan togu'oy sog sung nog panga

* **19:24** 19:24 Salmu 22:18 † **19:28** 19:28 Salmu 22:15

nog ngalan non og hisop, mangka nilan tokmo'oy sog baba' ni Isus. ³⁰ Dangan ininaman non, mik-talu' ion, "Midoksu' na." Tubus nitu', minakung ion bu kotoktus.

Linaduk nog bugyak og kilid ni Isus

³¹ Og gondow koyon og Gondow nog Poksimpan. Mogboloma' ion, og Gondow nog Pogulali bu og tolipunan nog Liniusan. Og gondow koyon og bololaga' tokodoy sog Hudyuanan. Dadi, og kounutananan nog bansa Hudyu, ompok ilan nog ain kinudus kitu' ombagak og glawasanan nilan dia sog kudus sog gondow koyon. Dadi, pigbubut nilan dia ni Pilatu nog pomoli'on nilan og botisanan og gotowanan koyon nog kinudus mangka nilan si'oy potukpaoy. ³² Dadi, inangoy pomoli'oy nog sundaluanan koyon og botisanan nog pingudus kitu' dia sog dua' mogimpang kilidan ni Isus. ³³ Tibua, dangan mitongow nilan nog minatoy na si Isus, da' nilan na boli'oy og botis non. ³⁴ Suga'id non, linaduk nog sala kotow sundalu kitu' og kilid ni Isus nog bugyak non. Sododu'un mibuyus og dugu' bu tubig tidu sog gangol non. ³⁵ Og gotow kitu' nog mikotongow nini inuksugan non, bu og guksugan non motud. Bu kisunan non nog og piktalu' non koni motud. Bu sa'an itu' tinoksi'an non bagun amu dosop tumud dun. ³⁶ Sa'an miinang nog ma' nini, bagun da motuman og sinulat kitu' dia sog Kitab nog, "Da'idun og ombali' nog tulan non solabuk si'oy."‡ ³⁷ Bu sinulat dosop sog Kitab nog, "Og

‡ **19:36** 19:36 Exodus 12:46, Salmu 34:20

gotowanan kitu', pogbontayan nilan ion nog linaduk nilan og kilid non."§

Og kolobong dia ni Isus

Matiu 27:57-61, Mark 15:42-47, Luk 23:50-56

³⁸ Tubus nitu', si Jusep og gotow Arimatea, inangoy non pongonoy ditu' ni Pilatu og bangkoy ni Isus. Koni ni Jusep, da' pokpotampal nog ion si'oy og sulanggu' ni Isus po' mondok ion dia sog kounutananan nog bansa Hudyu. Tinugdak ni Pilatu dianon. Dadi, inangoy non owa'oy og bangkoy ni Isus kitu'. ³⁹ Dua' ilan ni Nikudimus. (Ion non og gotow kitu' nog minangoy ditu' ni Isus nog gobi.) Migoit ion nog pogomut nog pigampu' non og mira bu alu. Og pogomut koyon ongon bayu' moglamlam pat pulu' bu lima kilu og bogat non. ⁴⁰ Inalap nilan og bangkoy ni Isus mangka nilan pomogomutoy bu putusoy nog ponopoton nog omputi' po' mama' nitu' og botad nog gotow Hudyu. ⁴¹ Sog molani nog kinudusan koyon dia ni Isus, ongon og pigimulanan nog kayu dion. Ongon ditu' og bogu imungoy nog globong dia sog pampang nog da' pa sibon lobongoy. ⁴² Sabap sog gondow kitu' nog og Gondow nog Poksimpan, nog mogboloma' tibua og Gondow nog Pogulali, ditu' nilan na linobong si Isus po' molani da.

20

Mitubu' si Isus tidu matoy

Matiu 28:1-8, Mark 16:1-8, Luk 24:1-12

§ 19:37 19:37 Sakaraya 12:10

¹ Dangan minatong og gondow nog Duminggu, dali' ondow pa, minangoy na si Maria Magdalena ditu' sog globong ni Isus. Mitongow non nog miawa' na og batu kitu' nog piktimping sog globong koyon. ² Dangan mitongow non ion, ginumobok ion posungu' ditu' ni Simun Piter bu sog sulunggu' kitu' nog kololaman ni Isus tokodoy mangka ion poktalu' nog, "Inawa' nilan og bangkoy nog Kounutan ta dia sog linobongan kitu' dianon bu di' nami kosunan bog ain nilan na ion tinagu'!"

³ Dadi, si Piter bu sala kotow sulunggu' kitu', migdali'dali' ilan mangoy sog globong kitu'. ⁴ Ginumobok ilan posungu' ditu'. Tibua, og sala kotow kitu' kiunanan non si Piter. Dadi, mikuna ion matong ditu'. ⁵ Sinolip non og globong kitu', tibua, da' ion solod. Mitongow non og saput ni Isus dion. ⁶ Dangan sop minatong si Simun Piter, miglandan ion sumolod sog globong koyon bu mitongow non dosop og saput ni Isus koyon. ⁷ Bu og saput non koyon nog linibod dia sog gulu non, migusoyusoy molupi' bu misiboy dia sog saput non kitu' nog pinutus dia sog glawas non. ⁸ Og duma ni Piter kitu' nog mikuna matong dion, sinumolod dosop. Dangan mitongow non og glam non koyon, tinumud ion dun. ⁹ (Da' nilan pa kosabut nog ion non na ini og sinulat kitu' dia sog Kitab nog sumboy motubu' si Isus mokpuli' tidu matoy.) ¹⁰ Tubus nitu', minuli' ilan na.

*Mikpotongow si Isus dia ni Maria Magdalena
Matu 28:9-10, Mark 16:9-11*

11 Si Maria, ditu' ion pogindog sog glowasan nog globong koyon kobon non moksogow. Minomba' ion mangka non solipoy og globong koyon. 12 Gomonsunoy pa mitongow non og dua' buk og moloikatanan nog miglinumbus nog puti' pogingkud ilan dia sog bakas binotangan nog bangkoy ni Isus. Og solabuk dia dapit sog gulunanan non bu og solabuk sop dia dapit sog sikwayan non. 13 Bu miksak ilan dia ni Maria nog, "Ibun, iduma ion moksogow a ma?"

Tinabal ilan ni Maria nog, "Inalap nilan og bangkoy nog Kounutan ku bu di' u kosunan bog ain nilan ion tinagu'." 14 Tubus non ini tolu'oy, linumingoy ion bu mitongow non si Isus pogindog dion. Tibua, da' non kilolaoy bog si Isus ta' itu'.

15 Dadi, miktalu' si Isus dianon, "Ibun, olo og poksogowon mu koyon? Sima og pokponontongon mu?"

Balu' ni Maria dun og duma non koni mogabitabit og polongipat nog pomulananan koyon dion. Sa'an itu' tinolu'an non ion nog, "Sir, bila ika og minawa' nog bangkoy non kitu' dini, posun mu pa dianakon bog ain mu ion tinagu' po' ongoyon ku olapoy."

16 Sinabi ion ni Isus nog, "Maria!"

Dadi, sinumungu' ion ni Maria mangka poktalu' nog ponolu'on nog Inaramaik nog, "Raboni!" (Somo' ita da, Polopanad.)

17 Miktalu' si Isus nog, "Na' mu akon pogoidan po' da' u pa pokpuli' mangoy ditu' sog Gama' u. Suga'id non, angoy a ditu' sog pigilugananan ku mangka mu pogobitoy dianilan nog akon,

mokpuli' u pa ditu' sog Gama' u nog ion Gama' niu dosop bu ditu' sog Diwata u nog ion Diwata niu dosop."

¹⁸ Dadi, mipanow si Maria Magdalena mangka non pogobitoy dia sog sulanggu'anan ni Isus nog mitongow non na og Kounutan nilan. Sinuk-sugan non dianilan og tinalu' ni Isus kitu' dianon.

Mikpotongow si Isus dia sog sulanggu'anan non

Matiu 28:16-20, Mark 16:14-18, Luk 24:36-49

¹⁹ Dangan miglogobi nog Duminggu, miglumpuk og sulanggu'anan ni Isus sog solabuk baloy bu mimintu' ilan nog mahatul po' mondok ilan nog kounutananan nog bansa Hudyu. Gomonsunoy pa tinumua' si Isus, pogindog dia sog titonga' nilan mangka ion poktalu' nog, "Potikna' niu og pomikilan niu." ²⁰ Tubus nion, pitongow non og komotanan non bu og kilid non. Sabap sog kopokpotongow nog Kounutan nilan koyon dianilan, migda'da' ilan tokodoy dun. ²¹ Bu miktalu' si Isus mokpuli' dianilan nog, "Potikna' niu og pomikilan niu. Poponowon ku amu domikian da mama' nog kopokpopanow nog Gama' u dianakon." ²² Pu'un miluksad og talu' non koyon, inoyupan non ilan nog ginawa non mangka ion poktalu' nog, "Tabuk niu og Bolakat nog Mikpongon. ²³ Bila ompunan niu og dusaanan nog minsan sima otowoy, ompunan dosop nog Mikpongon. Tibua, bila ondi' niu ompunan, ondi' dosop ompunan nog Mikpongon."

Mikpotongow si Isus dia ni Tomas

²⁴ Sog kopokpotongow ni Isus kitu' dia sog sulanggu'anan non, og sala kotow sog sopulu' bu dua' sulangguanan non onda' ion ditu'. Og ngalan non si Tomas nog kodua' ngalan non gapid. ²⁵ Dadi, tinalu' dianon nog pakasi sulanggu'anan non nog, "Mitongow nami og Kounutan ta!"

Tibua, tinumabal si Tomas nog, "Bila di' u da motongow bu mokikap og glinonsangan dia sog komot non mangka u losukoy og kilid non, ondi' u nododa' tumud dun."

²⁶ Pitu gobi golot non, mikpoglumpuk nosop og sulanggu'anan ni Isus bu si Tomas dion. Mimintu' ilan nosop nog mahatul. Tibua, mama' nitu' si'oy, gomonsunoy pa tinumua' nosop si Isus nog pogindog dia sog titonga' nilan mangka poktalu' nog, "Potikna' niu og pomikilan niu."

²⁷ Mangka non tolu'oy si Tomas nog, "Tontong mu og paladanan ku. Bu tuyok mu og komotanan ku bu losuk mu og kilid u. Bu na' a na mogdua'dua', suga'id non, tud a na."

²⁸ Miktalu' si Tomas nog, "Ika og Kounutan ku bu og Diwata u."

²⁹ Tubus nitu', miktalu' si Isus dianon nog, "Tinumud a ta' dianakon po' kobal nog mitongow mu akon? Tolu'on ku dianika nog popiaon nododa' og gotowanan kitu' nog tinumud dianakon minsan si'oy onda' nilan akon kotongow."

³⁰ Modakol pa og miinang ni Isus nog kosobu'sobu' nog mitongow nog sulanggu'anan non koyon nog onda' na sunu'oy sumulat dini sog

libru koni. ³¹ Sa'an sinulat u ini po' bagun amu tumud nog si Isus, ion og Bata' nog Mikpongon nog ion og Kristu. Bu bila tumud amu dianon, kongonan amu nog kotubu' nog da' kopus non bianan sog ngalan non.

21

Si Isus mikpotongow nosop sog pitu kotow sulanggu'anan non

¹ Tubus nitu', ongon gondow non, tinumua' si Isus sog sulanggu'anan non dia sog goksid nog danow nog Tiberias. Ma' nini og bianbian non, ² mangka si'oy si Isus pokpotongow dianilan, si Simun Piter, si Tomas nog kodua' ngalan non Gapid, si Nataniel nog gotow Kana nog ditu' sog Galili, og gombata' ni Sebedi, bu ongon pa og dua' kotow sulanggu'anan non nog miglumpuk ilan. ³ Miktalu' si Simun Piter nog, "Mangoy u pa momokot."

Miktalu' sop og dumaanan non koyon nog, "Mogunut ami." Dadi, tinumulak ilan mangka ilan pomokot sog gobi koyon. Tibua, da'idun og galap nilan. ⁴ Miksisolom bonua, si Isus dia pogindog sog goksid nog danow koyon. Tibua, onda' nilan ion kilolaoy. ⁵ Miktalu' si Isus dianilan nog, "O le, mikalap amu dota' da?"

Tinumabal ilan nog, "Onda', le."

⁶ Sokali' miktalu' si Isus nog, "Labu' niu sog dapit glintu nog bolangoy niu og pokot niu koyon bu mokalap amu." Dadi, linabu' nilan doda' og pokot nilan koyon. Bu dangan binotong nilan, og

pokot nilan koyon onda' nilan kodag po' kobal nog landu' kodakol nog soda'.

⁷ Dadi, og sulanggu' non kitu' nog kololaman non tokodoy miktalu' dia ni Piter nog, “Og Kounutan ta lo' ion!” Pu'un midongog ion ni Simun Piter, sinolug non mogdayun og glogdoy non kitu' nog linuas non mangka okpu dia sog tubig bu langoy posungu' sog goksid. ⁸ Bu og dumaanan non nog mibagak sog bolangoy koyon, mikposoksid ilan kobon nilan maktundan nog pokot nilan koyon nog miponu' nog soda'. Ondi' ilan da ilakad kodibaba'. Og glayu' nilan tidu sog goksid ongon bayu' lima pulu' dopa. ⁹ Dangan dinumonggu' ilan, ongon mitongow nilan og baga nog gapuy nog piktiti'an nog soda'. Bu ongon dosop og pan dion. ¹⁰ Sokali' miktalu' si Isus, “Pokpitang amu nog soda' koyon nog kolapoy niu pa dun.”

¹¹ Dadi, minangoy si Simun Piter sog bolangoy nilan mangka non botongoy sog goksid og pokot koyon nog miponu' nog mokoligon nog soda'. Sogatus bu lima pulu' bu tolu og dakol non. Tibua, minsan ma' nitu' si'oy og dakol non, onda' da kobogyang og pokot nilan koyon dun. ¹² Miktalu' si Isus dianilan nog, “Angoy amu dini, kuman ita niu.” Da'idun sog sulanggu'anan non koyon ginumilu' moksak dianon bog sima ion po' kinilolaan nilan na nog ion doda' og Kounutan. ¹³ Inalap ni Isus og pan kitu' mangka non pogbobohogi'oy dianilan. Iniling non dosop ma' nitu' og soda'. ¹⁴ Koyon og kotolu kali ni Isus mokpotongow dia sog sulanggu'anan non tidu ion potubu'on.

Si Isus bu si Piter

¹⁵ Mitubus ilan kuman, miktalu' si Isus dia ni Simun Piter nog, "Ika, Simun, og bata' ni Jan, molalam a ta' dianakon labi pa sog дума?"

Tinumabal si Piter nog, "O'o, Kounutan ku, kisunan mu nog molalam u dianika."

Dadi, miktalu' si Isus dianon nog, "Pogusiba' mu lo' buan og natianan nog bilibilianan ku."

¹⁶ Pinuli'an nosop ni Isus moksak dianon nog, "Ika, Simun, og bata' ni Jan, molalam a ta' dianakon?"

Tinumabal nosop si Piter nog, "O'o, Kounutan ku, kisunan mu nog molalam u dianika."

Dadi, miktalu' si Isus dianon nog, "Pogusiba' mu lo' buan og bilibilianan ku."

¹⁷ Sog kotolu kali moksak ni Isus dianon nog, "Ika Simun, og bata' ni Jan, molalam a ta' dianakon?"

Kisokitan si Piter dun, po' tolu kali non na poguli'uli'oy moksak dianon nog, "Molalam a ta' dianakon."

Dadi, tinumabal si Piter dianon nog, "Kounutan, kisunan mu og glam non. Kisunan mu dosop nog molalam u dianika."

Dadi, tinolu'an ion ni Isus nog, "Pogusiba' mu og bilibilianan ku. ¹⁸ Tolu'on ku dianika, sog kobon nog bata' a pa, poponopotan mu og dili glawas mu bu mogangoy a sog ain kolegan mu. Tibua, bila mogulang a na, mogdopa a bu len gotow na og malud dianika mangka nilan ika oitoy sog ain kopokan mu kitu' mangoy."

¹⁹ Sa'an tinalu' ini ni Isus po' bagun kosunan ni Piter bog olo og bianbian non matoy, bu sabap

dion ompotas og Mikpongon dun. Tubus nitu', tinolu'an ion ni Isus nog, "Pogunut a dianakon."

Si Isus bu og sala kotow sulanggu' non

²⁰ Dangan linumingoy si Piter, mitongow non og sulanggu' kitu' nog kololaman ni Isus tokodoy nog migunut dianilan. (Ion non og linumodis kitu' dia ni Isus sonuk nilan moglobungan mangka poksak nog, "Kounutan, sima og mongula'at kitu' dianika?") ²¹ Dangan mitongow ni Piter ion, miksak ion dia ni Isus, "Kounutan, og gotow buan konia, olo sop og kobianbianan non?"

²² Tinabal ion ni Isus nog, "Bila moleg u nog motubu' ion asta sog mokpuli' u dini, olo ma og dianika dun? Suga'id non, ika, pogunut a dianakon." ²³ Sabap ditu', mipulonag og dongogan dia sog pigilugananan nog og sala kotow og sulanggu' koyon nog di' na ion matoy. Tibua, onda' da poktalun' si Isus nog ondi' na ion matoy. Suga'id non, tinalu' non tibua nog, "Bila moleg u nog ondi' ion na matoy asta sog mokpuli' u, olo ma og dianika dun?"

²⁴ Ion non ini og sulanggu' kitu' nog mikotaksi' nog glam nini. Bu ion og sinumulat nini. Bu kisunan nami nog og pinoksi'an non kitu' motud.

²⁵ Modakol pa og gininang ni Isus, tibua, onda' na sulatoy. Po' bila sulaton pa og glam non, gomonsunoy ondi' mugat dia sog gliwag nog dunya koni og sinulatan koyon dun.

**Kitab Bogu Pasad talu' nog Mikpongon
Subanon, Western: Kitab Bogu Pasad talu' nog
Mikpongon New Testament**

copyright © 1996 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Subanon, Western

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-12-01

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source
files dated 29 Jan 2022

04701be4-22cc-51ef-baf5-706018256e87